

STADIA

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

ISÄ PIENEN LAPSEN HOITAJANA

Katsaus isyyteen ja perusasioita isän toimimisesta pienen lapsen hoitajana

Hoitotyön koulutusohjelma,
Sairaanhoitaja
Opinnäytetyö
20.4.2007

Matti Heikkinen

Koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto	
Hoitotyön koulutusohjelma		Sairaanhoitaja AMK	
Tekijä/Tekijät			
Matti Heikkinen			
Työn nimi			
Isä pienen lapsen hoitajana - Katsaus isyyteen ja perusasioita isän toimimisesta pienen lapsen hoitajana			
Työn laji	Aika	Sivumäärä	
Opinnäytetyö	11.4.2007	28+11	
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyöni kuuluu Helsingin ammattikorkeakoulun ja Tampereen yliopiston yhteiseen projektiin nimeltään 'Urbaani vanhemmuus', jonka tarkoituksena on tukea vauvaperheiden hyvinvointia loppuraskauden ja vauvan ensimmäisen elinvuoden aikana. Oma työni kuvaa isyyden kehitystä ja muutosta sekä kuvaa isän toimimista pienen lapsen hoitajana sekä siinä huomioitavia seikkoja pääpiirteissään. Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa tämän työn ohella toinen lopputuote on verkkosivut pienen lapsen vanhemmille, jossa oma osioni on kohdistettu isille.</p> <p>1950-luvun jälkeen isyyden roolimalli ja isyys itsessään on elänyt varsin voimakasta muutoksen ja muutostarpeen aikaa. Vanhakantaisesta patriarkaalista isyydestä on luovuttu tai siitä ollaan luopumassa. Sen tilalle on nousemassa uusia isyyden roolimalleja tai pikemminkin miesnäkökulmia, kuten "uusi isyys", joka on noussut varsinaisesti esille Suomessa 1990-luvulla. Sen keskeisenä ajatuksena on isien samanarvoinen sitoutuminen lapsenhoitoon, kotitöihin ja parisuhteeseen kuin aikaisemmin on totuttu näkemään naisen/äidin rooliin kuuluvana.</p> <p>Myös naisten korkeampi kouluttautuminen ja aikaisempaa suurempi osuus työelämässä sekä kasvaneet vaatimukset perhe-elämän ja työnteon suhteen ovat olleet voimakkaasti vaikuttamassa tarpeeseen isien roolin uudelleenmäärittelemiseksi. Merkittävää osuutta myös nykyisessä sukupuoliroolien uudelleenjakautumisessa on näytellyt lisääntyvä individualismi. Se vaikuttaa toisaalta naisten/äitien kautta niin etteivät he halua enää "alistua kodinhengettäriksi" ja lapsen kasvattajiksi, vaan he haluavat toteuttaa enemmän itseään ja omia päämääriään sekä työelämässä että vapaa-ajallaan. Toisaalta isät voivat sen taustavaikuttamana pyrkiä entistä vahvemmin toimimaan omien altruitististen motiiviansa mukaan sekä pyrkiä "toteuttamaan itseään" joko perheen ulkopuolella tai omien tarkoitusperiensä mukaisesti perheessä vanhan patriarkaalisen roolimallin mukaisesti.</p> <p>Isyyttä ei nykyään nähdä samanlaisena ja automaattisena asiana kuin se on totuttu näkemään aikaisemmin. Avioerojen ja uusperheiden sekä yksinhuoltajuuden ja lasten sijoittamisen lisääntyvät määrät ovat muokanneet isyyttä ja antaneet sille uusia mahdollisuuksia biologisen, juridisen, sosiaalisen ja psykologisen isyyden muodoissa sekä niiden toteuttamisen/toteutumisen suhteen. Myös nykyaikaiset perhe- ja kumppanuusmuodot ovat nostaneet perinteisen käsitteen ydinperheen tarpeellisuudesta ja välttämättömyydestä lapselle esille ja tarkasteltavaksi.</p> <p>Myös isä voi niin halutessaan oppia toimimaan hyvänä hoitajana lapselleen. Perushoidolliset asiat ovat hyvinkin yksinkertaisia koskien lapsen fyysistä hoitamista ja henkistä läsnäoloa. Myös vanhempien omaan jaksamiseen tulisi kiinnittää huomiota, jotta tilanne ei muodostuisi kohtuuttomaksi kenellekään..</p>			
Avainsanat			
isä, uusi isä, isyys, isyyden muutokset, isyyden muodot, lapsen hoitaminen			

Degree Programme in		Degree	
Nursing and Health Care		Bachelor of Health Care (Registered Nurse)	
Author/Authors			
Matti Heikkinen			
Title			
Father Nursing a Little Child - A Review to Fatherhood and Basics About Father Nursing a Little Child			
Type of Work	Date	Pages	
Final Project	Spring 2007	28+11	
<p>ABSTRACT</p> <p>This Final Project belongs to Helsinki Polytechnic Stadia's and The University of Tampere's joint project called 'Urban parenthood' where the aim to support the well-being of families with babies during the end stages of pregnancy and during the first year of infants life. This thesis describes the development and the change of fatherhood and depicts fathers actions as a nurse-tender to the child and the features needed to take into consideration in general. This Final Project is a functional scholarly thesis where the other final product is a web-site for the parents with a small child. My segment of it is aimed at to the fathers.</p> <p>Purpose of my study was to chart fatherhood and its recent changes in modern society. This to activate and support fathers in actively taking bigger role in their involvement to caring their children, housework and relationships with their partners.</p> <p>Methods for collecting raw materials were using Internets databases such as Google-, Eniro-, OVID-, ERIC- and Pub Med-databases and also searching Helsinki Polytechnics' and municipal libraries databases. Material was also collected trough using Finland's Universities own electronical publications.</p> <p>The range of variation was great in the raw material and the main source of information was found in pedagogic but also material in Nursing Sciences was used. Material revealed on-going change in fatherhood about traditional patriarchal fatherhood to a more modern viewpoint towards "new father", which is seen to take more active role in raising an taking care of children, housework and relationship between parents. Material showed that father is as capable as mother to mothering a child and the activeness in pursuing that role defines the unique relationship that can be formed between father and child. Also outside support is significant in the role which every father decides to take in their families.</p> <p>Fathers need to take a bigger role in raising their children. The higher education of women and ever-so increasing role that women take in the workforce demands that a bigger involvement of fathers is required in modern western societies. A change is also needed, because due to the principles of individualism, women and men also want to pursue their own goals in life and being the breadwinner or being housewife can not no longer be seen belonging to be divided between parents.</p>			
Keywords			
father, new father, fatherhood, new forms of fatherhood, nursing			

JOHDANTO	1
1 OPINNÄYTETYÖNI	3
1.1 Projektin tausta ja tarkoitus	4
1.2 Opinnäytetyöni aineisto	5
1.3 Opinnäytetyöni aikataulu	7
2 ISYYDESTÄ	8
2.1 Isyyden uudet muodot	8
2.2 Isyyden roolista ja sen kehittymisestä	9
2.3 Isyys nykyään	10
2.4 Uusi isä	12
2.5 Uusi isyys on vailla ongelmia?	13
2.6 Vain ydinperheessäkö lapsi parhaiten kasvaa?	14
3 PIENEN LAPSEN HOITAMINEN	15
3.1 Fyysinen hoitaminen	15
3.1.1 Ravinto	15
3.1.2 Erittäminen	16
3.1.3 Puhtaus	17
3.1.4 Nukkuminen	17
3.2 Henkinen läsnäolo	18
3.3 Vanhempien jaksaminen	18
4 ISÄ LAPSEN HOITAJANA	20
4.1 Isä hoitajana	20
4.2 Lapsen käyttöopas?	22
4.3 ”Rahallinen menetys ja siitä saatu hyöty?”	23
5 POHDINTA	24
LIITTEET	

JOHDANTO

Tämä kirjallinen katsaus isyyteen ja lapsen hoitamiseen kuuluu toiminnalliseen opinnäytetyöhöni, jonka toisen osion muodostaa sähköinen verkkojulkaisu kohderyhmänään tulevat ja/tai tuoreet isät. Opinnäytetyöni kuuluu Helsingin ammattikorkeakoulun ja Tampereen yliopiston yhteiseen hankkeeseen 'Urbaani vanhemmuus', jonka tarkoituksena on tukea vauvaperheiden hyvinvointia loppuraskauden ja vauvan ensimmäisen elinvuoden aikana. Työelämän yhteytenä tässä projektissa on Kättilöopiston sairaalan osasto 15 (Haikaranpesä), joka toimii yhtenä pääkaupunkiseudun synnytysyksikkönä.

Tässä työssäni kuvaan isän roolin muutosta suomalaisessa yhteiskunnassa. Käyn myös läpi pääpiirteissään niitä perusasioita mitä isän tulisi ottaa huomioon omaa lastaan hoitaessaan. Teksti pohjautuu eri lähteistä löydettäviin tietoihin, käytännön työssä olevan miespuolisen kättilön havainnoimiin asioihin sekä omaan kokemuksiini oman lapsen hoidosta.

Isyyttä on tutkittu erityisesti kasvatustieteissä ja hoitotieteessä. Lisääntyvä keskustelu isyydestä sekä nyky-yhteiskuntamme rakenteiden ja asenteiden muutokset ovat toimineet katalyytteinä isyyden muutokselle (Mesiäislehto-Soukka 2005:17-18.). Ne ovat osittain jopa asettaneet paineita isyyden roolimallien ja toteutumisen suhteen. Myös nyky-yhteiskunnassamme hyvin voimakkaasti esillä oleva individualismi on vaikuttanut aikaisemminkin ja vaikuttaa nykyäänkin vanhemmuuteen (Huttunen 2001:37.). Uuden ja osallistuvan isyyden ajatus saa kannatusta sekä miesten keskuudessa että yhteiskunnallisella tasolla. Samalla kun isyys joutuu tarkastelun ja kehittymisen kohteeksi näin käy myös äitiydelle ja perheen sisäisen rakenteen uudelleenmäärittelyn tarpeelle. Perheiden muodostuessa, niiden murentuessa ja mahdollisesti uusien perheiden muodostuessa isät ja heidän isyytensä joutuvat voimakkaiden muutoksien eteen. Isät ovat tulleet tilanteeseen jossa heidän on mahdollista toteuttaa omaa isyyttään yksilöllisemmin ja aktiivisemmin kuin aikaisemmissa patriarkaalisisissa perhe- ja yhteisö rakenteissa. Usein valinnan ratkaisee isän oma aktiivisuus. On myös tilanteita joissa ulkopuoliset tekijät pyrkivät kontrolloimaan isän roolia perheeseen ja yhteiskunnassa (Mesiäislehto-Soukka 2005:18; Paavilainen 2003:16-17).

Lapsen hoitamisessa käyn läpi yleisimpiä asioita pyrkien kuitenkin nostamaan esille jokaisen lapsen ja vanhemman yksilöllisyyden sekä kunnioittamaan sitä. Käyn läpi perustarpeita kuten fyysisen hoitamisen osalta ravintoa, erittämistä, puhtautta ja nukkumista. Kiinnitän huomiota myös henkiseen läsnäoloon lapsen kanssa sekä vanhempien omaan jaksamiseen sekä mahdollisiin keinoihin sen tukemiseksi.

Lopuksi pyrin herättämään ajatuksia isistä lapsensa hoitajina, siihen tarvitaanko lapsesta käyttöopasta sekä lyhyesti taloudelliseen puoleen lapsenhoidon suhteen sekä siihen mitä "menetetyllä" rahalla isät itselleen saavat.

1 OPINNÄYTETYÖNI

Opinnäytetyöni kuuluu Helsingin ammattikorkeakoulun ja Tampereen yliopiston yhteiseen projektiin nimeltään 'Urbaani vanhemmuus', jonka tarkoituksena on tukea vauvaperheiden hyvinvointia loppuraskauden ja vauvan ensimmäisen elinvuoden aikana.

Tutkimusryhmä koostuu seuraavista henkilöistä:

- Marja-Terttu Tarkka, TtT, dosentti, Tampereen yliopisto, Hoitotieteen laitos, Tampere
- Marja Kaunonen, TtT, lehtori, Tampereen yliopisto, Hoitotieteen laitos, Tampere
- Leena Rekola, FT, yliopettaja, Stadia
- Leena Hannula, TtT, lehtori, Stadia
- Väitöskirjantekijä THM Anne Salonen

Yhteistyökumppaneina ovat seuraavat henkilöt/tahot:

- Ylihoitaja Merja Kumpula, HUS, Naistensairaala
- Ylihoitaja Anna-Maija Julin, TAYS
- Suomen Kätilöliitto
- STM
- Imetyksen Tuki ry
- BFHI imetyskouluttajat (Hannula 2006.)

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarkoituksena on:

- Edistää vauvaperheiden hyvinvointia loppuraskauden ja vauvan ensimmäisen elinvuoden aikana interventiotutkimuksen avulla
- Kehittää ja arvioida toimivia interventioita perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi ja imetyksen lisäämiseksi STM:n suositusten mukaan
- Selvittää interventiotutkimuksen avulla vauvaperheiden hyvinvointiin ja imetyksen onnistumiseen yhteydessä olevia tekijöitä sekä vahvistamaan vanhempien voimavaroja
- Tuottaa näyttöön perustuvat suositukset terveydenhuoltoon onnistuneen imetyksen tukemiseksi avoterveydenhuollossa ja sairaaloissa
- Tuottaa yhtenäistä ja tutkittuun tietoon perustuvaa opetus- ja oppimateriaalia verkkoon vanhemmille ja ammattilaisille ja hoitotyön opiskelijoille (Hannula 2006.)

Hanke etenee seuraavasti:

- Ensimmäisessä vaiheessa syksyllä 2005 – vuonna 2006 kehitetään tehostettuun ohjaukseen ja internetin välityksellä toteutettaviin tukipalveluihin perustuvat interventiot
- Interventiot perustuvat tutkimusnäyttöön imetystä ja vanhemmuutta tukevista käytännöistä ja ne suunnitellaan ja arvioidaan asiantuntijatyöryhmässä.

- Interventioiden toimivuutta arvioidaan moniammatillisen asiantuntijaraadin avulla ja ne esitellään yhdessä sairaalassa.
- Esitestauksen jälkeen tehdään alkukartoitus koe – ja kontrollisairaaloissa/osastoilla hoidettavien lasten vanhemmille.
- Toisessa vaiheessa tutkimussairaaloiden/osastojen henkilökunta koulutetaan interventioiden käyttöön ja uudet käytännöt vakiinnutetaan.
- Kolmannessa vaiheessa suoritetaan seurantatutkimus koe- ja kontrollisairaaloissa/osastoilla hoidettavien vastasyntyneiden vanhemmille.
- Kyselyt suoritetaan sairaalassa ja lisäksi seurantakyselyt suoritetaan 6 viikkoa, 6 ja 12 kuukautta lapsen syntymästä.
- Neljännessä vaiheessa arvioidaan interventioiden vaikutus perheiden tyytyväisyyteen ja hyvinvointiin, hoitopäivien määrään ja poliklinikkakäyntien tarpeeseen. (Hannula 2006.)

Toiminnallinen opinnäytetyöni koostuu kirjallisesta osiosta ja Internet-sivuille luotavasta osiosta isille, joka on nimeltään 'Isä pienen lapsen hoitajana'. Tässä kirjallisessa katsauksessa esittelen tarkemmin ja laajemmin sitä aineistoa, joka on tuotettu sekä lasta odottaville että pienten lasten isille. Oma osuuteni liittyy em. hankkeen ensimmäisen vaiheen internetin välityksellä toteutettaviin tukipalveluihin.

1.1 Projektin tausta ja tarkoitus

Aihealue on muotoutunut Helsingin ammattikorkeakoulu STADIA:n ja Tampereen yliopiston hoitotieteen laitoksen yhteisen tutkijaryhmän ehdotuksen pohjalta. Kohderyhmään kuuluvat ensisijaisesti vauvaperheiden vanhemmat mutta toisaalta myös hoitoalan opiskelijat ja ammattilaiset. Tarkoituksena tällä projektilla (johon oma työni kuuluu) on hyvinvoinnin lisääminen erityisesti odottavien ja pienten lasten vanhempien suhteen. Projektin visiona on molemmat vanhemmat huomioiva, käytännönläheinen kokonaisuus, joka sisältää yhdenmukaista, luotettavaa ja ajanmukaista tietoa mikä on hyödynnettävissä konkreettisesti arkeen. Kokonaisuudessa pyritään myös huomioimaan se ettei ole vain yhtä ainoata oikeata tapaa toteuttaa vanhemmuuttaan ja hoitaa lastaan sekä tietenkin parisuhdettaan, vaan jokainen tapa on yksilöllinen ja omalla tavallaan erityinen. Projektin tuotoksina ovat Nettineuvola Internet-sivut, joilla on tarkoitus antaa tietoa vanhemmuudesta ja lapsen hoidosta sekä tukea tulevia ja tuoreita vanhempia. Ryhmämme opiskelijajäsenet keräävät, valikoivat sisällön sekä tuottavat aineiston kyseisille sivuille. Sivustolla toimii myös keskustelupalsta,

jossa vanhemman voivat keskustella keskenään itselleen tärkeistä asioista sekä myös tarvittaessa kysyä terveydenhoitoalan ammattilaiselta neuvoa. Oman Internet-työni aiheena on ”Isä pienen lapsen hoitajana”(Liite1).

Mielestämme myös isien huomioiminen projektissamme on ensiarvoisen tärkeää, joten sain itse kunnian tehdä opinnäytetyöni tästä aiheesta. Oma kiinnostustani tuki myös muutama henkilökohtainen asia/kokemukseni. Ensiksikin tämä aihepiiri myös kiinnostaa minua sen osittaisen tunnustamattomuutensa tai toisinaan hyödyntämättömyytensä (Mesiäislehto-Soukka 2005:147-148; Paavilainen 2003:142; Barclay & Lumpton 1999; Fagerskiöld 2006) vuoksi sekä myös siksi että olen itse kahden pienen (26kk ja 4kk) poikalapsen isä. Toiseksi nykyään on jo tiedostettu isien vähäiselle huomiolle jääminen yhteiskunnallisissa perheen tukimuodoissa, kuten esimerkiksi äitiysneuvoloiden suhteen sekä näiden tukimuotojen tärkeys tulevan isyyden muodostumisessa. (Huttunen 2001:95)

Tavoitteenani tälle työlle (aikaisemmin mainittujen koko projektin tavoitteiden lisäksi) on herätellä isiä aktiivisempaan ja sitoutuneempaan isyyteen sekä antaa joitain välineitä heille oman lapsensa jo varhaisen vaiheen hoitajana toimimiseen. Isien ja lasten hyöty tästä on ilmeinen kuten tulen myöhemmin tässä työssäni osoittamaan sekä toivon voivani itse myös hyödyntää tämän aihepiirin kartoitusta tulevassa sairaanhoitajan työssäni isien kannustamiseksi, tukemiseksi ja aktivoimiseksi oman isyytensä ja pienen lapsensa hoitamisen suhteen. Myös äidit hyötyisivät miehen osallisuudesta lapsenhoitoon mm. henkisen ja fyysisen rasituksen vähentyessä toisenkin vanhemman ottaessa vastuuta lapsenhoidosta.

1.2 Opinnäytetyöni aineisto

Aineiston olen kerännyt Internetistä hakemalla tietoa isyydestä ja lapsen hoitamisesta sekä niitä käsitteleviä teoksia. Hakuni olen suorittanut Google-, Altavista- ja Eniro-hakukoneilta, oppilaitoksemme Helsingin ammattikorkeakoulu STADIAN kirjaston Ovid-, ERIC-, PubMed- ja Kurre-tietokannasta sekä pääkaupunkiseudun kirjastojen Helmet.fi-verkkopalvelusta. Hakusanoina olen käyttänyt ”isä lapsi”, ”isä hoitaa lasta”, ”isyys”, ”lapsen hoito”, ”father” ”fatherhood”, ”father+child” sekä naiden sanojen eri pituus ja taivu-

tusmuotoja, kuten ”fath*, chil*”. Saaden näin suurimmalta osin kasvatustieteellisiä ja hoitotieteellisiä julkaisuja aineistooni.

Opinnäyteprojektini tiimoilta hankkeen vetäjä Leena Hannula ja alkuvaiheen ohjaajani Ly Kalam-Salminen ovat myös antaneet minulle ohjausta aineiston keruuseen sekä teoksien että tutkijoiden suhteen. Myös koulussa perheen hoitotyön opintokokonaisuuteni kirjallisuus on osoittautunut tässä työssäni hyödylliseksi. Aineistoon perehtyessäni olen myös löytänyt aineiston lähteistä tietoja mahdollisten lähdekirjallisuuksien suhteen.

Aineistoon tutustuttuani olen valinnut lähteikseni edustavan otoksen asiasta kirjoitetusta kirjallisuudesta, tutkimuksista sekä sähköisistä lähteistä. Edustavuuden kriteereinä olen käyttänyt useamman kuin yhden tutkijan tai tahon yksimielisyyttä käsiteltävän aineiston suhteen. Toisin sanoen olen varmistanut ”yleisen kannan/tiedon” muista lähteistä tai tahoista, pyrkien aineiston perusteella vertaamaan lähteitä toisiinsa sulkien näin pois poikkeavat ja yksittäisen tahon esittämät mahdollisesti virheelliset ja yksipuoliset tiedot. Sähköisten lähteiden osuuden olen sisällyttänyt erityisesti työni mahdollisten lukijoiden helpon saatavuuden ja asioiden tarkistettavuuden vuoksi. Myös opinnäytetyömme toisen tuotoksen ollessa sähköinen lähde/julkaisu on vaikuttanut aineiston valintaan. Aineiston olen rajannut lähinnä suomalaisiin lähteisiin, koska toiminnallisen opinnäytetyön kohderyhmämme ovat olleet Suomessa asuvat ja suomea puhuvat henkilöt (ks. Tutkimus- ja kehittämistoiminnantarkoitus).

Tässä työssäni en myöskään käy läpi äidin vartalossa tapahtuvia muutoksia ja niiden taustatekijöitä läpi aiheen laajuuden ja yksityiskohtaisuuden vuoksi. Asiasta on kirjoitettu useita teoksia ja julkaistu useita julkaisuja. Tarkemmat ja yksityiskohtaisemmat tiedot ovat löydettävissä aiheesta kirjoitetuista julkaisuista.

1.3 Opinnäytetyöni aikataulu ja toteutus

Opinnäytetyöni ideavaiheen työ valmistui viikolla 8/2006 ja aiheeseen liittyvät seminaarit käytiin viikolla 9/2006. Kirjallisen lisämateriaalin kokoaminen ja niiden tarkempi läpikäynti, aihepiirin rajaaminen, interventiossa käytettävän materiaalin tuottaminen ovat tapahtuneet kesän ja syksyn 2006 aikana. Verkkokirjoittamisen osalta tuotosta muodostettiin Anja Alasillan verkkokirjoittajan käsikirjan ohjeiden mukaisesti pyrkien kuitenkin pitämään mielessä varsinainen kohderyhmä eli isät. Tuotoksesta luotiin selkeät yksinkertaiset ja helppolukuiset osa-alueet, jotta isät eivät tuntisi osa-alueiden lukemista liian rasittavaksi tai vastenmieliseksi. Lokakuussa 2006 Internet-sivuille tulevien osioiden ”raakatekstien” tuli olla valmiita ja työ tuli olla suunnitelmavaiheessaan ”vertaisten, opponenttien ja ohjaajien luettavana”. Suunnitelmaseminaarit olivat viikolla 41/2006, jonka jälkeen työstä saatiin palautte. Palautteen perusteella korjatut tuotokset vietiin Internet-sivuille 20.10, jotka arvioitiin projektin moniammatillisen työryhmän (ks. Tutkimus- ja yhteistyöryhmä) toimesta 26.10. Arvioinnin perusteella korjattu teksti vietiin sivustoille 10.11, jonka jälkeen arviointiryhmä kommentoi niitä uudelleen 15.11. Tavoitteena oli saada valmis sivusto 5.12.2006, jonka jälkeen pilottiryhmän tuloksia sivustojen käytettävyydestä ja hyödyllisyydestä odotellaan joulukuun 2006 ja kevään 2007 aikana. Kevään 2007 aikana kirjallinen opinnäytetyöni osio valmistuu viikkoon 15/2007 mennessä, jolloin projektimme valmistumisvaiheen seminaarit pidetään. (Hannula 15.8.2006).

2 ISYYDESTÄ

Isyyttä on aikaisemmin tutkittu useastikin sekä meillä Suomessa että ulkomailla, mutta isien tulokset ovat usein saatu äitien toimiessa niiltä osin tiedonantajina. Isyyden tutkiminen on jäänyt kovin vähälle huomiolle, jos sitä verrataan esimerkiksi äitiydestä tehtyihin tutkimuksiin. Kasvatustieteissä (voimakkaammin) ja hoitotieteessä on tämä epäkohta havaittu, jonka seurauksena yhä useampi tutkimus ja keskustelu tuovat esille myös isän tärkeyttä perheessä. (Paavilainen 2003; Mesiäislehto-Soukka 2005; Huttunen 1990, 1994, 1996; Kallam-Salminen 2005).

Keskustelua isien rooleista ja huomioimisesta on nykyaikana yhä enemmän, mutta kovin usein se on täynnä normatisointia ja moralisointia. Äitien arvostelu on melkeinpä tabu, mutta isät ovat siinä suhteessa hyväksytymmin arvosteltavia. Tällä ei tarkoiteta äitien huonoutta, vaan pyrkimyksenä on ollut nostaa esille tilanne, jossa voikin olla niin että äidissä/kin on ”parantamisen varaa” perheen yhtenäisyyden ja eheyden optimoimiseksi. Toisena epäkohtana mainitaan on eri alojen ammattilaisten joskus hyvinkin vahva kanta kuinka jokaisen isän tulisi toimia. Kysymyksenä esitetäänkin; Tulisiko isyydestä käydä enemmän keskustelua ”tavallisten isien” toimesta vai onko ammattilaisten antama normatiivinen suuntaus ja ohjaus se ainoa oikea tapa isille toteuttaa heidän yksilöllistä isyyttään (Huttunen 2001:76,77,150)

2.1 Isyyden uudet muodot

Samalla kun perheiden kokoonpanot ovat muuttuneet yhteiskunnassamme, niin myös isyydelle on tullut uusia muotoja. Yhä useammin perheessä on joko toisen vanhemman aikaisempia lapsia tai molempien. Voi myös olla tilanteita joissa perheen muodostavat henkilöt jotka eivät ole geneettisesti sukua keskenään, kuten adoptio- tai sijaisperheet, keinohedelmöityksellä alulle saatetut ehkä jopa tulevaisuudessa kohdunvuokrauksen ja lahjoitettujen sukusolujen kautta tulleet lapset (ks. Taulukko 1). Tällöin voidaan puhua etä-isistä, sosiaalisista isistä, uusperhe-isistä ja usein toivottavasti he myös ovat tai heistä muodostuu psykologisia isiä. Vaihtoehtoja on useita, mutta keskeisenä asiana näissä voidaan pitää isyyden

suhteen muodostumista tai muodostumattomuutta ”isän” ja lapsen välille. En mene isyyden muotojen kehityksessä tämän syvemmälle vaan pyrin seuraavaksi tarkastelemaan isyyden roolien kehitystä.

2.2 Isyyden roolista ja sen kehittymisestä

Kapeimmillaan termi ”isyys” ymmärretään vain toisena vanhempana, ehkäpä vain biologisena isänä. Isyyden perinteinen määritelmä perustuu lakiin ja sen perusteluihin joiden taustalla on lapsen etu (Mesiäislehto-Soukka 2005:20) Isyyden määrittely biologiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen on tärkeää lapsen juridisen perustan kautta (Mesiäislehto-Soukka 2005:16; Huttunen 2001:127). Toisaalta nämä isyydet voidaan myös erotellaan biologiseksi, juridiseksi, sosiaaliseksi ja psykologiseksi isyydeksi. Taulukosta 1 käy ilmi isyyden (ja äitiyden) jakautuminen tämän luokittelun mukaan yleisimmissä perhemuodoissa.(Huttunen 2001:57-64).

TAULUKKO 1. Kaksivanhempaisen perheen tyyppejä vanhemmuuden kannalta.
(Huttunen 2001:66)

Perhetyyppi	Naisen äitiys	Miehen isyys	Lapset
Ydinperhe	bi + ju + so + ps	(bi) + ju + so + ps	Yhteisiä biologisia lapsia
Adoptioperhe	ju + so + ps	ju + so + ps	Yhteisiä adoptio- eli ottolapsia
Sijaisperhe	so + (ps)	so + (ps)	Yhteisiä perhehoitolapsia
Uusperhe	(bi) + (ju) + so + (ps)	(bi) + (ju) + so + (ps)	”sinun/minun/meidän” lapsia

bi = biologinen; ju = juridinen; so = sosiaalinen; ps = psykologinen; () = ei toteudu aina

Biologisella isyydellä käsitetään tässä vain geneettistä isyyttä, toisin sanoen isä on vain isä siinä mielessä että lapsi kantaa geeneissään isän perimää puoliksi äidin perimän kanssa. Juridisella isyydellä tarkoitetaan niitä yhteiskunnan antamia yksityisoikeudellisia puolia kuten oikeuksia ja velvollisuuksia lapseen nähden lain edessä. Tämä sisältää ne huoltajuus-, elatusvelvollisuus-, tapaamisoikeus- ja asumiskysymykset sekä sen isyyden vahvistamisen, mitkä juridisesti ”annetaan” tai vahvistetaan. Sosiaalisen isyyden käsitteellä tarkoitetaan asumista lapsen kanssa, arkitoimintaa lapsen kanssa sekä yksilöllisessä määrin hoivan, huolenpidon ja ajan antamista lapselle. Siihen kuuluu myös julkiset esiintymiset lapsen kanssa. Psykologisella isyydellä tarkoitetaan isäsuhteen tunnepohjaista, kiintymykseen perustuvaa

puolta, joka määräytyy ensisijaisesti lapsen hyväksynnän kautta. (Huttunen 2001:58-65.) Isyys ei aina ole eroteltavissa näin yksinkertaiseksi vain erillisiin osa-alueisiin vaan, isyydessä on laajemman käsityksen mukaan paljon muutakin Usein nämä osa-alueet eivät ole vain itsestäänselvyys vaan nykyään nämä ovat pikemmin ns. ”neuvottelukysymyksiä” ja jaettavissa olevia asioita. Tästä esimerkkinä voisi olla uusperheen uuden ”isän”, lapsen ja lapsen oman biologisen isän välillä käytävä usein ”sanaton neuvottelu”, jossa biologinen isyys on itsestään selvä ja muut osa-alueet ovat hyvinkin paljon ”neuvoteltavissa” osapuolien kesken ja heidän halukkuutensa mukaan. Lapsi on usein määräävässä asemassa tällaisissa tilanteissa hänen ikänsä ja kykynsä mukaan. Toisin sanoen lapsen halulla (silloin myös voisi olettaa sen olevan myös hänen etunsa) ”jakaa isyyttä” eri miesten kesken on usein kovinkin suuri painoarvo (Huttunen2001:134-140.).

Isyys konkretisoituu monelle miehelle vasta lapsen syntymän jälkeen kun naiselle äitiys alkaa jo kohdun sekä sikiön/lapsen kasvusta johtuvista muutoksista kehossa sekä mielessä. (Lastenneuvolaopas 2004; Tarvonen 2006). Evoluutiopsykologit taasen mieltävät naisten ja miesten olevan niin erilaisia, että "miehen rooliin" lapsen hoitaminen ei sovellu kun taas naiset nähdään siihen enemmän soveltuvina hoivaviettinsä ansiosta (Säävälä-Keinänen-Vainio 2001). Tämä antaa kovin yksipuolisen kuvan isän soveltuvuudesta lapsensa hoitoon. Isyyden kehittymisestä alettiin huolestua kun huomattiin perheen toimeentulosta huolehtivan isän poissaolo perheensä luota. Aikaisemmin vallalla ollut autoritääriinen ja ehkä jopa etäinen isyys on viime vuosikymmeninä ollut selkeässä muutoksessa kohti osallistuvampaa uutta isyyttä ja jaettua vanhemmuutta sekä kirjallisuudessa että käytännössä. Toinen mahdollinen jaottelutapa on erottaa perinteisen isyyden jakautuminen kohti ohenevaa tai vahvistuvaa isyyttä (Korhonen 1999: 81-82, 88-94; Huttunen 1999: 177-179; 2001:171-178; Paavilainen 2003: 16.).

2.3 Isyys nykyään

1900-luvun puolivälin jälkeen tapahtunut naisten korkeampi kouluttautuminen ja aktiivisempi sijoittuminen työelämään ovat nostaneet isän merkitystä lapsensa hoitajina. Nais-, lapsuus- ja isyystutkimukset ovat osoittaneet perhe-elämän ongelmiksi mm. vinoutuneisuu-

den työnjaossa, patriarkaalisen vallankäytön, myytin äitiydestä ja niin edelleen. Perheen ja työelämän vaatimuksien kasvaessa sekä naisten osallistuessa yhä enenevässä määrin taloudellisen toimeentulon hankintaan, mies ei voi enää olla se entisaikojen ”vapaamatkustaja” perheen ja kotitöiden suhteen. Tällöin on syntynyt myös tilaus/tarve tai pikemminkin mahdollisuus osallistuvammalle isyydelle. Oman osuutensa perhemuutoksiin on nykyaikoina tuonut myös lisääntyvässä määrin individualismi ja pyrkimykset sen toteuttamiseksi. Yhä useampi vanhempi haluaa ponnistella omien tavoitteidensa ja päämääriensä eteen olematta ”kahlittuna” jonkin aikaisemmin vallalla olleen roolimallin tai ”hyvien tapojen” mukaisten olettamuksien edellyttämällä tavalla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita egoismia tai narsismia vaan sitä että ihmiset myös haluavat toteuttaa itseään perheensä ohella. (Säävälä ym. 2001; Huttunen 1999:190; 2001:37,73,152,165,177,191; Korhonen1999:88; Hirsjärvi – Huttunen 1999:21). Huttunen määrittelee isyyden roolit seuraavasti: Perinteisen (patriarkaalisen) isyyden murtuessa tilalle ovat tulleet ohenevan isyyden ja vahvistuvan isyyden alakulttuurit. Alakulttuurit hän jakaa vielä ohenevan isyyden kohdalla (I)aitoon isättömyyteen ja (II) aikuistumattomaan isyyteen sekä vahvistuvan isyyden kohdalla (III)avustavaan isään sekä (IV)uuteen isään.

(I)Aidolla isättömyydellä hän käsittää nämä nykyajan isät jotka ovat joko eroamisen seurauksena tai tietoisien valintansa kautta eriytyneet lapsistaan sekä henkisesti että fyysisesti, kuten jotkut yksinhuoltajaäitien kasvattamat lapset.

(II)Aikuistumaton isyys pitää sisällään käsitteen myös ”Peter Pan”-isistä, toisin sanoen ’ikuiset pojat isinä’, jotka ovat haluttomia tai kykenemättömiä ottamaan vastuuta lastensa hoidosta. Mies voi tällöin olla kuin suuri lapsi ja hän työllistää äitiä aivan yhtä paljon kuin oikeat lapset. Tämän aikuistumattoman isyyden taustalla voi olla identiteetin kanssa kamppailun ongelmia, modernia individualismia tai uusavuttomuutta oman isäsuhteen katkeamisen seurauksena tai vain liian pitkä fyysinen välimatka. Oma alaluokkanaan aikuistumattomassa isyydessä tai pikemminkin isän niukkuudessa (perheen ja lapsen suhteen) voidaan myös pitää laiminlyövää isää, joka ei ole henkisesti eikä välttämättäkään fyysisestikään paikalla kuin silloin kun se hänelle sopii. Tästä isästä puhuminen on vieläkin hieman tabu eikä siitä täten paljoa puhutakaan. Merkille pantavaa on myös se ettei sivistyksellä tai tulosolla ole merkitystä kyseisen isätyypin esiintymiseen. (Huttunen 2001:160)

(III) Avustavan isän rooli on pikemminkin yhteiskunnallisen keskustelun lopputuote ja pitää sisällään nimensä mukaisesti lapsen hoidossa avustamisen. (Huttunen 1999:180-185; 2001:90-91.160)

Kotityöt ja lapsen/lasten hoitaminen ovat avustavalle isälle projekteja, joilla on selkeä alku ja loppu. Oma-aloitteisuus on olematonta ja asiat tehdään vain niistä muistutettaessa/pyydettyäessä. (Huttunen 2001:164-165.)

(IV) Uuden isän käsite ilmaantui 1980-luvun lopulla pohjoisamerikkalaisiin tutkimuksiin tarkoittamaan uudenlaiseen lapselle läheisempään isyyteen pyrkivää miestä. Aikaisemmin sillä tarkoitettiin hyvin väljästi vain perinteisen isyyden roolihahmon/-asetelman haastavaa mallia. Perusajatuksena oli kuitenkin puhtaalta pöydältä lähteminen kyseenalaistaen isyyteen ja äitiyteen liittyviä perinteisiä uskomuksia/”itsestään selvyyksiä”. Itse asiassa suuntaus uuteen isyyteen voidaan ajoittaa 1970-luvulle, mutta suurempaan tietoisuuteen asia alkoi nousta vasta 1990-luvulla. Tässä mielessä ”uusi” isyys ei olekaan enää niin uusi (Huttunen 1999: 185-186; 2001: 163,171; Korhonen 1999:86-93)

2.4 Uusi isä

Uusi isyys käsitetään ennemminkin moderniksi miesnäkökulmaksi kuin tiukan tieteelliseksi sanaksi isyyden muutoksesta. Ajatuksena ovat kumminkin uudenlainen yhtäläinen sitoutuminen ja samankaltaiset valmiudet lapsen hoitamiseksi. Avustavan isän nähdään tässä näkökulmassa ”kehittyneen” sitoutuneeksi isäksi, jolla on yhtäläinen vastuu ja taidot sekä kodin että lapsen hoitamiseksi. (Huttunen 1999: 186; 2001:168 Korhonen 1999:93-94; Säävälä ym. 2001.) Uuden isän nähdään jo teoreettisestikin olevan kykeneväinen hoitamaan lasta vähintään yhtä hyvin kuin äiti, jos lapsen kanssa olemiselle ja tekemiselle isä varaa riittävästi aikaa.

2.5 Uusi isyys on vailla ongelmia?

Jos näin, niin miksi kaikki isät eivät jo toteuta sitä? Uusi isyys ei ole ongelmaton ei teorian tasolla eikä käytännössä. Monelta mieheltä puuttuu varsinainen osallistuvan isän roolimalli omasta lapsuudestaan tai sen aikaisesta lähipiiristään Näin ollen he joutuvat tilanteeseen, jossa heidän olisi itse valittava oma isyytensä osallistuva toteuttamistapa sekä toteutettava sitä saamatta kuitenkaan varsinaista vertaistukea muilta miehiltä (heilläkään ei ole antaa tukea roolimallille) saati sitten muualtakaan (Fagerskiöld 2006; Huttunen 2001:150; Barclay & Lupton 1999.). Toisaalta kuten Korhonen tutkimuksessaankin mainitsee ”vanha” roolijako - jossa isä toimii elättäjänä - vanhempien välillä myös tukee sitä miesten altruistista ja individualistista päämäärää jonka he ovat aikaisemmin oppineet ja jota he usein myös toteuttavat. Näin ajatellen he uhrautuvat perheen hyväksi toimimalla elättäjinä, mutta myös tämän uhrautumisen kautta he näkevät itselleen tulevan suurempia vapauksia toteuttaa itseään individualistisen periaatteen mukaisesti. Yllättävää kyllä tällöin äidit ovat osoittaneet huomattavaa ymmärrystä tilanteeseen ja hiljaisesti sopeutuneet tähän joskus jopa puolustellen miestä erilaisilla sanonnoilla, kuten: ”kun hänellä on se työ ja sielläkin vaaditaan niin paljon” tai ”siitä on jo niin monta kertaa sanottu / sitä on jo niin monta kertaa yritetty, niin taitaa olla parempi että minä (kumppani/äiti) teen sen”. Aikojen muuttuessa vanhakantaista isä leiväntuojana ja äiti lastenkasvattajana toiminnallinen roolijakoa ei voida pitää enää nykypäivään sopivana. (Huttunen Korhonen 1999:219-221; Hirsjärvi – Huttunen 1999:51-52).

Toisaalta uuden isyyden mukaisen hoiva-isyiden, jossa isä osallistuu yhdenvertaisena ja yhtäläisesti lapsensa hoitoon äitiin verrattuna, hyvinä puolina voidaan nähdä seuraavia asioita:

- 1) Myös isä voi olla lapsilleen hoivaava ja hellä. Tämä ei ole vain ja ainoastaan naisen/äidin ominaisuus.
- 2) Lapselle on hyväksi kahden henkilön hoiva, jolloin lapsi voi muodostaa jo syntymästä lähtien läheisen kiintymys- ja hoiva-suhteen.
- 3) Isällä on kyky ja mahdollisuus (hänen niin sitä itsekin halutessaan) muodostaa läheinen suhde lapseensa.

Kuten keskusteluissa isyyden vanhoista suuntauksista, myös näille edellä mainituille hyvälle puolille on vastustusta eri alojen asiantuntijoiden puheissa. Osa lastenpsykiatreista on sitä mieltä, että kahden läheisen hoitavan suhteen läsnäolo vaikeuttaa lapsen suhdetta vihan tunteisiinsa ja usein ”viekoittelee” lapsen jakamaan vanhemmat hyvään ja pahaan. Tällöin lapsen nähdään myös tekevän valintoja senhetkisen suosikki-vanhemman ja epämieluisan-vanhemman välillä valiten kullakin hetkellä itselleen mieluisamman vanhemman seurauksen/avun. Osa heistä on hoitavasta isyydestä myös sitä mieltä, että isän osallistuessa tasavertaisena lapsensa hoitoon nainen menettää miehensä ja lapsi menettää isänsä ja tilalla on vain kaksi äitiä (Huttunen 2001:182-185). Sopii vain miettiä näiden sinällään vanhakantaisien ja patriarkaalisten näkemysten oikeellisuutta ja sopivuutta nykypäivien isyyteen. Uuden isyyden vaatiman suuremman panostuksen tuleminen joillekin miehille yllätyksenä voi usein myös johtaa palaamiseen aikaisemmin toteutettuihin patriarkaalisiin roolimalleihin. (Korhonen 1999:220-221; Hirsjärvi – Huttunen 1999: 177)

2.6 Vain ydinperheessäkö lapsi parhaiten kasvaa?

Kahden avio- tai avoliitossa elävän vanhemman sekä toisen/molempien/yhteisten/otto-/adoptio-lapsien muodostama perhe ei kerro kuin juridisen/sosiaalisen kokoonpanonsa. Mikäli toinen tai molemmat vanhemmista on tavalla tai toisella ”huono vanhempi”, niin voiko olla ehkä jopa parempi että lapset asuisivat yksivanhempaisessa perheessä? (Huttunen 2001:50,158.) Vai voiko olla yleisenä käsityksenä lapsen etu kaksivanhempaisessa perheessä asuminen oli sitten toinen tai molemmat vanhemmat kuinka sopimattomia vanhemmiksi tahansa? Juridisessa mielessähän lapsen etuna käsitetään oikeus molempiin vanhempiin yksiselitteisesti (Lastensuojelulaki 1983/683; Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361). Toki lapsella tulee olla tuo oikeus, mutta sen hyödyttä lapsen etuna ovat jotkin kriittisen miestutkimuksen edustajat eri mieltä.

Kuten Huttunen asian ilmaisee:

Odotan yhä sitä arvovaltaista tutkimusta, joka osoittaa vääräksi oletuksen, että ydinperhe on välttämätön tai paras kasvualusta hyvin kehittyvälle lapselle. Se tiedetään, että lapsi tarvitsee hoivaa ja huolenpitoa, ehkä enemmän kuin luulemme. Mutta millaisessa perheessä, mitä sukupuolta olevien ja kuinka monen läheisen aikuisen kanssa, ovat kysymyksiä, joihin ei ehkä koskaan tule yksiselitteisiä vastauksia.” (Huttunen 2001:96)

3 PIENEN LAPSEN HOITAMINEN

3.1 Fyysinen hoitaminen

Lapsen fyysinen hoitaminen pitää sisällään useita komponentteja, joista käyn tässä läpi vain pääpiirteitään muutamia. Tarkemmat tiedot löytyvät aiheesta kirjoitetuista julkaisuista, joita voi löytää Internetistä, kirjastoista, kirjakaupoista, osasta neuvoloita. On kuitenkin hyvä tiedostaa se ettei kaikkia lähteitä voi pitää luotettavina.

3.1.1 Ravinto

Vastasyntyneen imemis- ja nielemisrefleksit toimivat jo 1-2 vuorokauden kuluttua syntymästä täydellisesti. Parhaana perusravintona lapselle aina yhden vuoden ikään saakka on (oman) äidin rintamaito. On tilanteita jolloin rintamaito ei sovellu tai sen määrä on riittämätöntä, jolloin eteen voi tulla tilanne jossa turvaututaan äidinmaidonkorvikkeeseen joko kokonaan tai osittain. Vastasyntyneelle lapselle annostellaan lypsettyä äidinmaitoa tai äidinmaidonkorviketta 1/6 lapsen painosta vuorokaudessa kunnes lapsi painaa 6kg, jos kyseessä on täysin tuttipullolla tai muulla vastaavalla ruokittava vastasyntynyt. Tällöin isä voi myös avustaa lapsen ruokailussa. Tarpeet lapsen ravintoaineisiin perustuvat teoreettisiin laskelmiin, joihin on lisätty yksilöllisen vaihtelun mahdollisesti mukanaan tuoma lisä (Ivanoff-Kitinoja-Palo-Risku-Vuori 2004: 58-59; Siimes-Petäjä 2004: 67.). Rintamaidosta kylläiseksi tulevat pienet lapset eivät tarvitse muita ravinnonlähteitä aina 4-6kk ikään saakka, jolloin lapsen totuttautuminen lisäruokiin alkaa (Ivanoff ym. 2004: 58-60.)

Jos kuitenkin eteen tulee tilanne jossa lapsen äidin rintamaidolla ruokkiminen ei ole syystä tai toisesta mahdollista, niin silloin äidinmaidonkorvikkeen tarve on seuraavanlainen:

Lapsen ikä (kk)	Äidinmaidonkorvikkeen määrä ml/vrk
0-1	500-600
1-2	600-800
2-3	700-1000
3-5	700-1200
5-6	700-1000 (vellit mukaan lukien)
6-8	600-800 -”-
8-10	600 -”-
10-12	600 -”-

TAULUKKO 2: Äidinmaidonkorvikkeiden tarve. (Lasten ja nuorten sairaudet 2002:48)

Annostelu on sama pumpattua rintamaitoa käytettäessä. Pumpattu rintamaito pakastetaan välittömästi pumppauksen jälkeen, mikäli sitä ei ole tarkoitus antaa lapselle muutaman tunnin sisällä jolloin sitä voi säilyttää jääkaapissa. Pakastettu rintamaito lämmitetään sopivan lämpöiseksi (noin ruumiinlämpöiseksi) ja tarjotaan sen jälkeen lapselle. Astioiden ja välineiden puhtaudesta tulee pitää hyvää huolta. (Ivanoff ym. 2004:59-60)

3.1.2 Erittäminen

Vastasyntynyt ulostaa vihertävää mekoniumia yleensä noin yhden-kahden vuorokauden kuluttua syntymästä. Myöhemmin vastasyntynyt ulostaa noin kahdeksan kertaa vuorokaudessa. Lapsen kasvaessa ja ruokavalion muuttuessa (vellit ja kiinteät ruoat myöhemmässä vaiheessa) ulostamistiheys ja ulosteen koostumus muuttuvat. Ulostamisen jälkeen alapää pestään vedellä ja tarvittaessa rasvataan perusvoiteella. Erityistä huomiota kiinnitetään taippeiden ihon kuntoon ja puhtauteen. Virtsarakko tyhjenee 1-2tunnin välein päiväsaikaan ja 2-3 tunnin välein yöllä. Poikkeavissa toiminnoissa ja eritteen värin, hajun tai koostumuksen voimakkaan muutoksen vuoksi kannattaa kääntyä asiantuntijan puoleen (Ivanoff ym. 2004: 60, 183).

3.1.3 Puhtaus

Vastasyntyneen ihoa lapsivedeltä ja jäähtymiseltä suojaa lapsenkina. Kinan poistuessa lapsen syntymän jälkeen, alta paljastuu ohut, suojaton ja vahingoittumisherkkä iho. Vähitellen iholle muodostuu ihmiselle normaali eloperäinen kasvusto joka suojaa omalta osaltaan pientä lasta taudinaiheuttajilta. Lapsen iho pidetään puhtaana ja siistinä. Lasta kylvetetään noin 2-3 kertaa viikossa vedessä jonka lämpötila on noin 37 °C. Pesuaineina käytetään lapsille erityisesti suunniteltuja tuotteita, jotka kosteuttavat samalla eivätkä kuivata pienen lapsen herkkää ihoa. Tämä on myös isälle loistava tilaisuus olla vuorovaikutuksessa ja läheisessä kanssakäymisessä lapsensa kanssa. (Ivanoff ym. 2004: 60-62). Pesuhetkessä on oiva tilaisuus lapsen kanssa olemiseen turvallisessa ja intiimissä ympäristössä samalla kun perushygieniasta huolehditaan. Kaikki se ”pärskyttäminen ja polskiminen” ovat myös sitä yhdessä tekemistä ja olemista mitä ei voi myöhemmin saada itselleen uudelleen tehtäväksi. (vrt. Huttunen 2001:161)

3.1.4 Nukkuminen

Vastasyntynyt nukkuu n. 3/4 vuorokaudesta lyhyissä n.60min jaksoissa. Vuoden ikäisenä lapsen unen tarve on vähentynyt n. 3/5 vuorokaudesta. Lapsi nukkuu yleensä rauhallisesti kun hänet muut tarpeensa (fyysinen, psyykinen) ovat tyydytetyt. Nukkumista edesauttavat lapsen ympäristön turvallisuus, hänen saamat hellyydenosoitukset sekä vanhempien antama läheisyys (Ivanoff ym. 2004: 62-63,72-73). Nämä luvut ovat kuitenkin vain suuntaa antavia keskiarvoja. Jokainen lapsi samoin kuin jokainen aikuinen on kuitenkin yksilö ja tarpeet voivat olla hyvinkin yksilöllisiä sekä nukkumisen että muidenkin osa-alueiden suhteen. Isän osallistuminen lapsensa hoitoon myös lapsen yöllisten heräämisien tai mahdollisesti poikkeavien unien aikana auttaa molempia vanhempia jaksamaan henkisesti ja fyysisesti sekä oman itsensä kannalta että jaksavina hoitajina lapselleen. Samalla vanhempien parisuhteen voidaan osoittaa vahvistuvan yhteisten ”ponnistelujen” kautta. (Säävälä ym.2001; Huttunen 2001:116)

3.2 Henkinen läsnäolo

Lapselle on hyvin tärkeää se, että vanhempi on hänen kanssaan myös henkisesti läsnä. Pieni lapsi on hyvin tarkka tunneperäisissä havainnoissaan ja osaa nopeasti samaistua hoitavan vanhemman tunnetilaan tai ympärillään olevaan ilmapiiriin. Katsekontakti syöttäessä, rakastava ote ja katse vahvistavat henkistä läsnäoloa ja luovat läheisyyttä lapseen sekä itselleen huonojen tilanteiden väliaikaisuudesta muistuttaminen auttaa vanhempaa itseään jaksamaan. Lapsi kaipaa ja tarvitsee myös turvallisuutta sekä fyysisesti että psyykkisesti. Fyysisestä turvallisuudesta huolehtiminen tulee useimmille vanhemmille luonnostaan lapsen hennon ruumiinrakenteen mukanaan tuomana, mutta psyykkinen turvallisuudentunne ei näy samalla tavalla ulospäin. Tietenkin merkkejä lapsen turvallisuudentunteesta antavat hänen ilmeensä ja eleensä, mutta nekin voi helposti tulkita joksikin muuksi kuten nälän tunteeksi vaikka kyseessä olisi läheisyyden kaipuu. (Ivanoff ym. 2004: 63-65, 72-74; Sinkkonen 2003:35,

3.3 Vanhempien jaksaminen

On myös hyvin tärkeää huolehtia omasta ja puolisonsa jaksamisesta. Jos hoitaminen ja muut askareet kasautuvat vain toisen vanhemman harteille, niin tällöin on suuri vaara sille ettei (yleensä äiti) oman jaksamattomuutensa vuoksi pysty hoitamaan lastaan lapsen tarpeiden tai oman halunsa mukaisesti. Terve itsekkyyys oman jaksamisensa kannalta on vain hyväksi kaikille osapuolille. Isän osallistuminen lapsen hoitamiseen antaa äidille mahdollisuuden huolehtia itsestäänkin ja sitä kautta omasta jaksamisestaan (Säävälä ym.2001) samalla tavalla kuin äidin lapselle antama hoito antaa samanlaisen mahdollisuuden isälle. Samalla isän lapselle antama aika vahvistaa heidän kahdenkeskeistä läheisyyttä sekä isän ja kumppaninsa välistä parisuhdetta (Huttunen 2001:116).

Oman ajan käyttämiselle tulisi sopia omat yksilölliset perhekohtaiset rajat, jolloin molemmat saavat esittää omat toivomuksensa ja näkökulmansa sekä myös sen takia ettei vain toisen vanhemman itselleen ottamat ”omat ajat” rasittaisi parisuhdetta/perhesuhteita. Asioilla tulisi kuitenkin olla yhteisesti sovitut tai rationalisoidut tärkeysjärjestykset, jolloin tiedossa

on myös se että millä edellytyksillä ja missä tilanteissa on sopivaa sekä ei ehkä ole sopivaa käyttää tätä omaa aikaansa. Esimerkkinä tästä voisi olla toisen vanhemman sairastuminen tai lapsen sairastuminen niin että se vie yhden henkilön ajasta suuren osan, kuten maha/oksennustauti. Jos ”omien aikojen” käyttö on tiukan aikataulullista, niin tällöinhän eteen voisi tulla tilanne jossa toinen vanhemmista voisi katsoa kelloaan ja todeta henkilökohtaisen aikansa alkaneen. Tuskin kukaan voi ymmärtää tämänlaatuista käyttäytymistä toisen toimesta tai pitää sitä parisuhteen tai oman jaksamisen kannalta edullisena. Myös kodinhoito tulisi jakaa vanhempien kanssa tasan. Tämä tukee ja auttaa molempia vanhempia jaksamaan kun toinen ei ole vain yksin siitä vastuussa. Samalla tavoin kuin lapsi opettaa pikkuhiljaa hoitamaan itseään, on myös isälle mahdollista kehittyä ”sisäinen munakello” kodinhoidollisten asioiden suhteen. Tällöin isäkään ei vain näe kodinhoitoa ’avustavan isän’ kaltaisesti vain projekteina vaan töistä hahmottuu miehen mieleen toistuva sarja ’ei kenenkään’ töitä jotka on vain hoidettava yhteisessä taloudessa. On aina tietenkin helpompaa, jos kotityöt ovat jaettu jo varhaisemmassa vaiheessa parisuhdetta ja yhdessä eloa, mutta viimeistään lapsen syntymän lähestyessä se tulisi tehdä. Ymmärrettävästikin lapsen syntymän jälkeen olisi hyvä jos isä hoitaisi kaikki kotityöt hetken aikaa äidin ollessa toipumassa synnytyksestä ja osittaisen lapsenhoidon ollessa aivan riittävä tehtävä hänelle alkuaikoina. (Huttunen 2001:166; Mesiäislehto-Soukka 2005:122)

4 ISÄ LAPSEN HOITAJANA

Isän toimiminen pienen lapsen hoitajana on fyysisiltä pääpiirteiltään kuitenkin aika yksinkertainen asia kuten edellä mainitussa osittain luettelomaisessa katsauksessa todetaan. Kun mukaan otetaan psykologiset ja sosiaaliset näkökulmat sekä isän ja lapsen että ympäristön suhteen asia monimutkaistuu huomattavasti. Ympäröivät ihmiset suorittavat joko tietoisesti tai tiedostamattaan jatkuvaa arviointia isän hoitajana toimimisesta sekä isä tekee sitä itsekin. Arviointi monesti perustuu jokaisen arvioijan omiin tai omiksi opittuihin käsityksiin hyvästä ja sopivasta hoitamisesta sekä isyydestä. Raskauden edetessä sekä lapsen syntymän että sitä seuraavan ensimmäisten hoitopäivien ja viikkojen aikana terveydenhuoltohenkilökunnan asenteilla on merkittävä osuus hoitosuhteen muodostumiselle myös erityisesti isän suhteen. Isän tukeminen mahdollistaa myös isän toimimisen äidin tukijana ja sitä kautta koko perhe hyötyy tilanteesta. Aikaisemmin isä on virheellisesti usein nähty vain vieraana tai omaisena synnytyssairaaloissakin. (Huttunen 2001:95; Kalam-Salminen 2005:41-42, 128)

”Mitä enemmän isä antautuu oman hoivaavuutensa valtaan, sitä läheisemmäksi lapselleen hän tulee ja sitä parempi isä hän on. Monet isän ja imeväisensuhteesta lapsen kuuden ensimmäisen elinkuukauden aikana tehdyt tutkimukset osoittavat yhtäpitävästi, että isät ovat aivan yhtä hyviä ja sitä paitsi melkein samanlaisia äitejä kuin naisetkin. Johtopäätöksen vahvistavat myös poikamies-isistä ja lapsenhoidosta ensisijaisesti vastaavista isistä tehdyt tutkimukset. Isä voi äidin tavoin luoda symbioottisen suhteen vauvansa kanssa (Huttunen 2001: 172-173)

4.1 Isä hoitajana

Nykyään elämme yhteiskunnassa, jossa isän osallistuminen lapsensa hoitamiseen on jo mahdollistettu lailla (isyysvapaa) ja useat muut tahot miettivät isän mahdollisuuksien parantamista oman lapsensa hoitoon osallistumiseksi. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta on myös ottanut asiaan kantaa aktiivisemmän isyyden puolesta. (TaNe 2006).

Myös tutkimukset ottavat nykyään voimakkaasti kantaa isyyden puolesta kuten Kalam-Salmisen väitöskirja kehittämisehdotuksissaan (Kalam-Salminen 2005:173-174.)

Kuten jo aikaisemmissa kappaleissa kävi ilmi, ei ole olemassa mitään estettä isän hoitajuudelle jos isä sitä itse niin haluaa. Isä on yhtä kykeneväinen fyysiseen hoitamiseen kuin äiti. Olisikin pikemmin toivottavaa jos isä osallistuisi lapsen hoitamiseen alusta alkaen, tällöin lapsi oppii positiivisen sukupuolimallin molemmilta vanhemmiltaan jo pienestä pitäen. Tällöin myös lapsi oppii suhtautumaan vihan ja turhautumisen tunteisiinsa, kun hän voi käydä niitä toisen vanhemman kanssa läpi ilman että menettää sillä hetkellä ainoan aikuisen turvan ja tuen (Huttunen 1999: 189; 2001:182-185; Säävälä ym. 2001.). Useissa tutkimuksissa ja kirjoissa on todettu lapsen kiintyvän ensisijaisesti siihen vanhempaan joka osoittaa hänelle eniten huomiotaan ja hoitaa häntä. Mutta tämä ei millään tavalla sulje pois sitä mahdollisuutta että lapsi voi luoda kaksi läheistä suhdetta hoitajiinsa. Isän hoitajana toimiminen ei vahingoita millään tavalla äidin mahdollisuuksia lapsen hoitajana olemiseen ja toimimiseen sekä päinvastoin. (mm. Huttunen 2001:185-186; Korhonen 1999:94; Sinkkonen 2003: 29; HUS 2005.).

Nämä asiat huomioiden olisi hyvinkin suotavaa se että isä on mukana lapsen hoitamisessa jo varhaisista hetkistä lähtien. Isät hyvin usein, lapsen syntymässä ja syntymän jälkeen, kokevat virheellisesti roolinsa olevan jonkinlaisena fyysisenä toimijana.

”Isä voi luoda lapseen yhtä läheisen suhteen (kiintymyssuhteen) kuin äiti mutta se edellyttää varhaista – äidin työn kaltaista – hoivaamista eikä ”laatu” korvaa määrää. (Huttunen 1999:189; 2001:184)

Isä hoitaa lastaan hieman eri tavalla kuin äiti. Tapojen erilaisuus ei ole osoitus toisen paremmuudesta toiseen nähden. Isän erilaisuus ei ole millään tavalla huono asia lapselle, vaan isän erilainen hoitaminen voidaan nähdä rikkautena lapsen hoitamisessa (Sinkkonen 2003:25-26). Lapsen saadessa hellyyttä, huolenpitoa ja virikkeitä kahdelta erilaiselta vanhemmalta hänen vuorovaikutuksensa monipuolistuu, huolenpidon tarve tulee toteutettua kahdella erilaisella tavalla sekä virikkeet monipuolistuvat. Samoin kuin äidistä on sanottu, että hänen ei tarvitse olla täydellinen riittää kun hän vain on ”kyllin hyvä äiti” on myös isän laita(Sinkkonen 2003:9; Pihlaja - Svärd 1996:23.). Isäkin voi näyttää tunteensa ja toisinaan ehkä jopa suutahtaakin. Tunteiden näyttäminen (ja ne halliten) sopivassa määrin ei ole lapselle haitallista. (Pihlaja – Svärd 1996: 191.). Lapselle tärkeintä on vain rakastavan ja hoi-

vaavan sekä ennen kaikkea pysyvän henkilön läsnäolo, tuki ja turva.(Pihlaja - Svärd 1996:23, 26-27)

4.2 Lapsen käyttöopas?

Miehet ovat toisinaan julkisissa ja yksityisissä keskusteluissaan sanoneet, että olisi paljon helpompaa, jos lapsen mukana seuraisi manuaali ja vianetsintäopas. Joitain käyttöoppaita on tosin kirjoitettu enemmän tai vähemmän ”pilke silmäkulmassa” ja niitä on löydettävissä kirjakaupoista ja kirjastoista. Oman esikoiseni kanssa mieleeni tuli aina ajoittain kyseisen opuksen hyödyllisyys. Myös muutkin henkilöt ovat asian ilmaisseet näin (Hirvonen 2002: 179-180; Sinkkonen 2003:34). Sinkkonen toteaa kirjassaan ’Leikkiä vakavilla asioilla’ ajatuksen ohjekirjasta näppäränä, mutta sanoo seuraavasti: ”*Paljon mielenkiintoisempaa on heittäytyä sekaan ja katsoa, mitä elämä tuo tullessaan*”(Sinkkonen 2003:34). Useat vanhemmat toteavat lapsen itsensä olevan paras käyttöopas lapsenhoitoon. Aloittaminen saattaa olla joillekin vaikeaa, mutta hoitavalle vanhemmalle kehittyy pian tuntemus lapsensa haluista, rytmeistä ja hoitamisesta. Lasta hoitaessaan vanhemmat automaattisesti tarkkailevat ja huomioivat lapsensa kehitystä. He luonnostaan tekevät lapsen kanssa sellaisia asioita jotka tukevat lapsen normaalia kehitystä. Terveen lapsen kanssa ei siis tarvitakaan minkäänlaisia käyttöohjeita, vianetsintäkaavakkeita tai muita samankaltaisia opuksia. Myös varteenotettavana vaihtoehtona voi pitää lapsen hoidon opettelua jonkin tuttavaverkoston avulla, jolloin lapsen vanhemmat voivat opastaa itse oppimiensa asioiden kautta lapsenhoitoa pääpiirteissään. Lapset ovat kuitenkin imeväisiässä aika samanlaisia perushoidollisilta tarpeiltaan. Kautta aikain ihmiset ovat osanneet hoitaa lapsiaan jopa silloin kun ensimmäinen laskeutui puusta ja oppi kävelemään. Emmehän me lajina olisi selvinneet muutoin tähänkään asti. (Hellbrügge-von Wimpffen 1973:30; Hirvonen 2002:180-181)

4.3 ”Rahallinen menetys ja siitä saatu hyöty?”

Monet miehet perustelevat työssä käymistään ja lapsen hoitoon osallistumattomuuttaan rahallisin perustein tai kokevat juuri rahan ja työn olevan stressin aiheita kun perheeseen on syntynyt pieni lapsi. (Clinton – Kelber 1999). Isät Suomessa ovat oikeutettuja saamaan niin halutessaan isyys- ja myöhemmin vanhempainrahaa tietyin Kelan vaatimin edellytyksin, jotka ovat seuraavanlaisia.

Isyysrahan suhteen:

- kun isä osallistuu lapsen hoitoon
- hän ei ole tänä aikana ansiotyössä tai opiskele päätoimisesti ja saa opintorahaa
- isän tulee olla äidin kanssa avioliitossa tai asua samassa taloudessa
- myös adoptioisä on oikeutettu isyysrahaan (Lapsiperheelle-esite 2007)

Vanhempainrahaa voidaan maksaa äitiyskauden päättyessä joko isälle tai äidille. Sen pituudelle on KELA:n omat määritelmät jotka ovat tarkistettavissa Internetistä (www.kela.fi), Lapsiperheelle-oppaasta tai KELA:n paikallistoimistosta.

Vanhempainraha lasketaan etuutta saavan vanhemman aikaisemmista tuloista vahvistetun verotuksen perusteella. Vuoden 2007 alusta Kela julkaisi uudet rahalliset tukimäärät ja niiden kestot, jotka löytyvät Kelan Lapsiperheelle-esitteestä ja Internetistä. Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrän voi laskea itse internetissä osoitteessa www.kela.fi/laskennat. (Lapsiperheelle-esite 2007)

5 POHDINTA

Mikäli isä osallistuu lapsen hoitoon heti syntymän jälkeen, niin vuositulojen laskun suhteen lapsen hoitaminen kotona ei tuo kovinkaan merkittäviä menetyksiä isän ja perheen tulojen suhteen. ”*Jos luottokortillesi olisi ladattu joka aamu 86 400, kuinka paljon siitä ehtisit tuhata? Ja mihin?*” (Rankkajätkä-sivusto). Moniko tulee ajatelleeksi tuon olevan sekuntien lukumäärän päivässä ja tiedostavan pienen lapsen tarpeiden tärkeyden sekä siitä itselleen saatavan hyödyn? Paljonko olisimme isänä valmiita ”uhraamaan” tuosta em. sekuntimäärästä (86 400) lapsillemme? Se voi myös olla juuri ne ylimääräiset pari sekuntia normaalin ajankäytön lisäksi, jotka muodostavat lapselle voimakkaan hyvinolontunteen siksi hetkeksi, loppupäiväksi tai pidemmäksikin aikaa pienen lapsen elämässä.

Onkin sanottu, että harva mies vanhana katu tekemättä jääneitä töitään, mutta sitäkin useampi lastensa kanssa viettämättä jääneitä hetkiään. Usein kuultu lause lienee: ”Miksi en aikanaan ollut enemmän lasteni kanssa, kun heidän lapsuutensa meni niin nopeasti ja huomaamatta ohi.” (Huttunen 2001:161)

Isien tulisi myös vaatia työelämää ottamaan paremmin isyys huomioon. Työelämä ei ainaakaan kovin helposti tule itse tarjoamaan mitään etuuksia isyyden tukemiseksi elleivät isät ja yhteiskunta sitä niin vaadi.

Tutkimuksien mukaan isän jo raskausaikana antama tuki kumppanilleen vaikuttaa positiivisesti sekä odottavaan äitiin ja isään että tulevaan lapseen emotionaalisesti, fyysisesti, psyykkisesti ja hoidollisestikin (Kalam-Salminen 2005:41-42; Paavilainen 2003:25) Alle vuoden ikäisen lapsen hoitaminen ei ole niin ”mystinen eikä salaseurainen” toiminta etteivät miehet voisi, osaisi tai oppisi sitä tekemään. Tämä on saattanut olla joidenkin isien heikko perustelu sille miksi he eivät ole osallistuneet oman lapsensa hoitamiseen. Toisaalta myös jotkut äidit ovat saattaneet käyttää tätä ”parempaa hoitamista” perusteluina halutesaan itse ottaa vastuun lapsiensa hoitamisesta joka tietoisesti vai vanhojen roolimallien mukaisesti. Nykyaikana lapsen hoitamisessa ratkaisee paljon miehen oma halukkuus osallistua lapsensa hoitoon. Vaikkakin monessa lapsen kasvattamista käsittelevässä teoksessa todetaan lapsen tarvitsevan ainakin yhden pysyvän ja läheisen ihmissuhteen, niin onko tämä minimi se mitä halutaan toteuttaa? Vai olisiko lapselle kenties parempi kahden tasavertaisen ja aktiivisen vanhemman antama hoito, huolenpito ja hellyys? Mielestäni olisi. Näinä

päivinä on onneksi havaittavissa miesten yhä aktiivisempi osallistuminen lapsensa hoitoon omasta halustaan ja se että he eivät koe ”miehisyytensä” vähenevän tai murenevan kyseisessä toiminnassa. Toivoisin itse miehien huomaavan heillä nykyään olevan mahdollisuuden osallistua lapsensa hoitamiseen ja käyttävän tätä mahdollisuuttaan. Isyysvapaiden ajoittaminen välittömästi synnytyksen jälkeiseen aikaan toisi isille myöhemmän vaiheen kannalta korvaamattoman arvokkaan tutustumismahdollisuuden omaan lapseensa ja hoidollisen sitteen muodostuminen olisi näin mahdollisimman tehokasta/tuottoisaa isille itselleen.

Yhteiskunnan asenteissa ja tukimuodoissa on tapahtunut valtavasti edistystä isien huomioidmisessa ja kannustamisessa, mutta toisaalta emme ole vielä siinä pisteessä mikä olisi uuden isyyden ja perheiden kannalta optimaalista. Terveystieteiden ja sosiaalitoimen ammattilaisten sekä koululaitoksien tulisi mielestäni huomioida vielä paremmin isät kasvattajina ja lapsiensa hoitajina. Erityisesti terveydenhuollon naisvaltaisuus on vaikuttanut paljon siihen kuinka odottavia ja tuoreita perheitä kohdellaan sekä erityisesti isää osana perhettä. Myös isien itsensä suorittama vertaistuki, keskusteluryhmät ja toiminta isien kesken tukisi ja auttaisi varmastikin montaa ”aloittelevaa” isää perhe-elämänsä alussa. Joten tilanteessa on haastetta jokaiselle osapuolelle.

Oman esikoiseni hoitoon osallistuminen on rikastuttanut omaa elämääni tavalla jota aikaisemmin en osannut kuvitella. Aktiivisuuttani poikamme hoidossa lisäsi myös se että hän syntyi keisarinleikkauksella, jolloin hoitovastuu hänestä oli kotiutumisen jälkeen pääsääntöisesti minulla. Todenmukaisuuden nimissä on myös todettava ettei lapsen hoitaminen ole aina helppoa fyysisesti eikä henkisesti. Omat voimat saattavat välillä uupua kun lapsi on sairauden kourissa ja itku on jatkuvaa, mutta ainakin ensimmäiset pari vuotta on näistäkin tilanteista selvitty. Mainittakoon, että tosin vaimollani oli suuri osuus siinäkin. Lapselle saa ja tuleeikin näyttää tunteensa. Kuinka lapsi voisi oppia ilmaisemaan ja käsittelemään tunteitaan myöhemmässä elämässään jollei hän olisi oppinut käsittelemään niitä kotona aikuisten ihmisten esimerkkien avulla. Negatiivisten tunteiden vallassa ei tulisi tehdä lapselle mitään vaan ottaa mieluummin muutama minuutti etäisyyttä ja jatkaa lapsen kanssa puuhastelua sen jälkeen.

Lähes jokaisella isällä on jo ennen lapsen syntymäänsä jonkinlainen käsitys omasta isyydestä ja siitä kuinka hän tulee itse hoitamaan sitä (mm. Cacciatore – Sipponen – Reinholm 2000:60-62). Näin myös oli itselläni. Tuolle aikaisemmalle käsitykselleni kävi samoin kuin valmiiksi mietitylle esikoispoikamme nimelle eli kun poika tuli tähän maailmaan isänkin ihmeteltäväksi huomasimme ettei nimi sopinutkaan. Mielestämme poikamme ei

näyttänyt nimensä mukaiselta (niin oudolta kuin se saattaakin kuulostaa). Samoin itse valmiiksi miettimäni pienen lapsen isyyteni ei ole mennyt ”alkuperäisten suunnitelmien” mukaan vaan se on pikkuhiljaa muovautunut nykyiseen muotoonsa. Tästä ei kuitenkaan kannata lamaanua tai menettää haluaan toimia hyvänä isänä, isyys hakee itse omat muotonsa lapsen kasvatuksen edetessä.

En haluaisi tässä työssäni antaa liiemmästi ohjeita ja kehotuksia isille kuinka heidän tulisi omaa isyyttään toteuttaa, vaan uskoakseni jokainen isä löytää oman tapansa siihen ja se tulee toimimaan hänelle ja hänen lapselleen toivottavasti paremmin kuin yksikään toinen ihminen voisi aavistaa. Toivoakseni tämä työ voisi antaa kannusteen osallistumaan omalla tavallaan isille oman lapsensa hoitamiseen. Ongelmana kaikenlaisten ohjeiden ja kehotusten kanssa olen huomannut joidenkin henkilöiden välittömän kiinnostuksen lopahtamisen siinä vaiheessa ”kun joku henkilö tulee neuvomaan minua”. Tarkoitukseni ei ole antaa suoranaisia käskyjä kenellekään. Samalla tavoin kuin jokainen lapsi on oma yksilö ja hänen hoitonsa riippuu myös persoonasta (orastavasta sellaisesta) niin jokainen isä on oma persoonansa ja hoitaa lastaan tavallaan. Suoranaisia laiminlyöntejä lukuun ottamatta, kuka meistä voi loppujen lopuksi sanoa kenellekään kuinka hoitaa omaa lastaan, itseään tai läheisiä/sosiaalisia suhteitaan? Toivon isien huomaavan heidän hoidolliset potentiaalinsa ja alkavan toteuttaa tasavertaista hoitamista lapsensa/lapsiensa suhteen.

LÄHTEET

- Alasilta, Anja 2002: Verkkokirjoittajan käsikirja. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Cacciatore, Raisa – Reinholm, Minna – Sipponen, Marjatta 2000: PERHEVERKKOJA KOKEMASSA 1998-2000-Väestöliiton seksuaaliterveysklinikan pikkulapsiperheprojektin loppuraportti. Verkkodokumentti.
<http://www.vaestoliitto.fi/mp/db/file_library/x/IMG/12823/file/perheverkko.pdf>. Luettu 10.11.2006.
- Hannula, Leena 2006: IMETYShjauksen KEHITTÄMINEN -HANKE-ES227[1].1.2006. PowerPoint-esitys. Sähköpostin liitetiedosto 27.1.2006
- Hannula, Leena 2006: Netti-intervention aikataulu Opisk[1].15.8.2006. PowerPoint-esitys. Sähköpostin liitetiedosto 15.8.2006
- Hellbrügge, Theodor - von Wimpffen, J. Hermann (toim.) 1973: Lapsen ensimmäinen vuosi. Pellikka, Maija (suom.). Espoo. Weilin+Göös kirjapaino.
- Hirsjärvi, Sirkka – Huttunen, Jouko 1999: Johdatus kasvatustieteeseen. 4.-6.painos. Juva: WSOY
- Hirvonen, Hanna 2002: Isä Syntymässä. Hämeenlinna. Karisto Oy.
- Huttunen, Jouko 1999: Muuttunut ja muuttuva isyys. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.) 1999: Mies ja muutos – kriittisen miestutkimuksen teemoja. Vammala. Vammalan kirjapaino Oy. 169-193
- Huttunen, Jouko 2001: Isänä olemisen uudet suunnat. PS-kustannus. Juva: WS Bookwell Oy
- Huttunen, Niilo-Pekka (toim.) 2002: Lasten ja nuorten sairaudet. 1.painos. Porvoo. WS Bookwell Oy
- Isä-sivu. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri. Verkkodokumentti. Luotu 1.10.2005 <<http://www.hus.fi/default.asp?path=1,32,660,546,570,1121,807,1135,1136,4705>> Luettu 3.10.2006.
- Isäksi ja äidiksi kasvaminen, Lastenneuvolaopas, 1.6.2004, Sosiaali- ja terveysministeriö.
<http://www.terveysportti.fi/pls/terveysportti/ekirjat.Naytaartikkeli?p_artikkeli=Ino00034>. Luettu 16.9.2006.
- Ivanoff, Päivi- Kitinoja, Helli – Palo, Raija – Risku, Aija – Vuori, Anne 2004: Hoidatko minua?. 1.-2.painos. Helsinki: WSOY
- Kalam-Salminen, Ly 2005: Hoidon laatu lapsivuodeosastoilla Suomessa ja Virossa-näkökulmia asiakaskeskeiseen laatuun ja sen kehittämiseen. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Yliopistopaino.

- Korhonen, Merja 1999: Isyyden muutos – Keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. Joensuu. Joensuun yliopistopaino.
- Mesiäislehto-Soukka, Helinä 2005: Perheenlisäys isien kokemana – fenomenologinen tutkimus. Akateeminen väitöskirja. Oulun yliopisto.
- Paavilainen, Riitta 2003: Turvallisuutta ja varmuutta lapsen odotukseen. Akateeminen väitöskirja. Tampere. Tampereen Yliopisto
- Pihlaja, Päivi – Svärd, Pirjo-Liisa 1996: Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Porvoo. WSOY
- Rankkajätkä-sivusto. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Lapin piiri. Verkkodokumentti. Päivitetty 25.5.2005 <<http://www.rankkajatka.fi/aikaa/aika.htm>> Luettu 3.10.2006
- Siimes, Martti A. – Petäjä, Jari (toim.)2004: Lastentaudit. Duodecim. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy
- Sinkkonen, Jari 2003: Leikkiä vakavilla asioilla. Helsinki. WSOY.
- Säävälä, Hannu- Keinänen, Eero- Vainio, Jari 2001: Isä Neuvolassa.TaNe. Verkkodokumentti. Päivitetty 2.9.2005. <<http://www.oulunensijaturvakoti.fi/ensikoti/isyys.htm>> Luettu 22.9.2006.
- Tarvonen, Mikko 2006. Kättilö. Helsinki. Sähköinen tiedonanto 18.9.2006
- Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan (TaNe) kannanotto aktiivisen isyyden ja tasapuolisemman hoivavastuun edistämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö. Verkkodokumentti. Päivitetty 10.1.2006. <<http://www.stm.fi/Resource.phx/vastt/tarvo/tane/tiedotteet/isyys2.htx>>. Luettu 22.5.2006
- Clinton, Jacqueline F. – Kelber, Sheryl T. 1993: Stress and coping in fathers of newborns: comparisons of planned versus unplanned pregnancy. International Journal of Nursing Studies 30 (5). 437-443. Verkkodokumentti. <ei osoitetta. Haettu PubMed:istä> luettu 14.4.2007
- Fägerskiöld, Astrid 2006: Support of fathers of infants by the child health nurse. Scandinavian Journal of Caring Sciences 20 (1). 79-85. Verkkodokumentti. <ei osoitetta. Haettu PubMed:istä> luettu 14.4.2007
- Barclay, Lesley – Lupton, Deborah 1999: The experiences of new fatherhood: a socio-cultural analysis. Journal of Advanced Nursing 29 (4). 1013-1020. Verkkodokumentti. <ei osoitetta. Haettu Ovid:ista> luettu 14.4.2007

LIITTEET

Liite1.Sivukartta Internet-sivuista isälle

Isä pienen lapsen hoitajana

- ▶ Isä pienen lapsen hoitajana/isyyden roolit
 - ▶ Isyys nykyään
 - ▶ Uusi isä
- ▶ Manuaali lapsen hoitamiseksi?
- ▶ Lapsenhoidon perusteet
- ▶ Lapsen hoitajana oleminen
- ▶ Muutokset äidissä pääpiirteittäin
- ▶ Vanhempien väliset suhteet
- ▶ Raha
 - ▶ Perhevapaa ja etuudet
 - ▶ Selvennyksenä ja yhteenvetona
- ▶ Lopuksi
- Lähteet

Isä pienen lapsen hoitajana

Tämän osion tarkoituksena on kannustaa isiä pienten lasten hoitamisessa.. Kirjoitan terveydenhuollon sekä pienen lapsen isän näkökulmasta. Tiedot tälle osa-alueelle on kerätty kirjallisuudesta sekä pienten lasten isien kokemuksesta.

Isä pienen lapsen hoitajana/isyiden roolit

Pientä lasta hoitavat isät ovat onneksi yleistymässä Suomessa. Sekä yhteiskunnan että miesten itsensä asenteet ovat muuttuneet lasten hoitamisen suhteen. Miehet puhuvat tunteistaan enemmän ja haluavat aidosti olla mukana oman lapsensa hoidossa. Useat tahot ovat todenneet asian hyödyllisyyden sekä lapsen että myös isänkin suhteen.(Säävälä–Keinänen–Vainio 2001; Huttunen 1999: 188–189; Hirvonen 2002 186–188; Kyyrönen ym. 1995:46) Kapeimmillaan termi ”isyys” ymmärretään vain toisena vanhempana, ehkäpä vain biologisena isänä.

Isyys konkretisoituu monelle miehelle vasta lapsen syntymän jälkeen kun naiselle äitiys alkaa jo kohdun sekä sikiön/lapsen kasvusta johtuvista muutoksista kehossa sekä mielessä. (Lastenneuvolaopas 2004;Tarvonen 2006).

Isyyden kehittämisestä alettiin huolestua kun huomattiin perheen toimeentulosta huolehtivan isän poissaolo perheensä luota. Aikaisemmin vallalla ollut autoritääriäinen ja ehkä jopa etäinen isyys on viime vuosikymmeninä ollut selkeässä muutoksessa kohti osallistuvampaa uutta isyyttä sekä kirjallisuudessa että käytännössä. (Korhonen 1999: 81–82, 88–94; Huttunen 1999: 177–179; Paavilainen 2003: 16)

Isyys nykyään

1900–luvun puolivälin jälkeen tapahtunut naisten korkeampi kouluttautuminen ja aktiivisempi sijoittuminen työelämään ovat nostaneet isän merkitystä lapsensa hoitajina. Tällöin syntyi myös tilaus/tarve tai pikemminkin mahdollisuus osallistuvammalle isyydelle. (Säävälä ym. 2001; Huttunen 1999: 190)

Huttunen määrittelee isyyden roolit seuraavasti: Perinteisen isyyden murtuessa tilalle ovat tulleet ohenevan isyyden ja vahvistuvan isyyden alakulttuurit. Alakulttuurit hän jakaa vielä ohenevan isyyden kohdalla (I)aitoon isättömyyteen ja (II)aikuistumattomaan isyyteen sekä vahvistuvan isyyden kohdalla (III)avustavaan isään sekä (IV)uuteen isään.

(I)Aidolla isättömyydellä hän käsittää nämä nykyajan isät jotka ovat joko eroamisen seurauksena tai tietoisien valintansa kautta eriytyneet lapsistaan sekä henkisesti että fyysisesti, kuten jotkut yksinhuoltajaäidin kasvattamat lapset.

(II)Aikuistumaton isyys pitää sisällään käsitteen ”Peter Pan”–isistä toisin sanoen ’ikuiset pojat isinä’, jotka ovat haluttomia tai kykenemättömiä ottamaan vastuuta lastensa hoidosta. Tämän aikuistumattoman isyyden taustalla voi olla identiteetin kanssa kamppailun ongelmia, modernia individualismia tai uusavuttomuutta oman isäsuhteen katkeamisen seurauksena tai vain liian pitkä fyysinen välimatka.

(III) Avustavan isän rooli on pikemminkin yhteiskunnallisen keskustelun lopputuote ja pitää sisällään nimensä mukaisesti lapsen hoidossa avustamisen. (Huttunen1999:180–185)

(IV) Uuden isän käsite ilmaantui 1980–luvun lopulla pohjoisamerikkalaisiin tutkimuksiin tarkoittamaan uudenlaiseen lapselle läheisempään isyyteen pyrkivää miestä. Aikaisemmin sillä tarkoitettiin hyvin väljästi

vain perinteisen isyyden roolihahmon/–asetelman haastavaa mallia. Perusajatuksena oli kuitenkin puhtaalta pöydältä lähteminen kyseenalaistaan isyyteen ja äitiyteen liittyviä perinteisiä uskomuksia/”itsestään selvyiksi”. (Huttunen 1999: 185–186; Korhonen 1999:86–93)

Uusi isä

Uusi isyys käsitetään ennemminkin moderniksi miesnäkökulmaksi kuin tiukan tieteelliseksi sanaksi isyyden muutoksesta. Ajatuksena ovat kumminkin uudenlainen yhtäläinen sitoutuminen ja samankaltaiset valmiudet lapsen hoitamiseksi (Huttunen 1999: 186; Korhonen 1999:93–94; Säävälä ym. 2001) Käytännössä katsoen onhan se jo teoreettisestikin mahdollista hoitaa lasta vähintään yhtä hyvin kuin äiti, jos lapsen kanssa olemiselle ja tekemiselle varaa riittävästi aikaa. Tietenkin joku tarkempi ihminen voi huomauttaa miehen olevan kykenemätön imettämiseen joka sinällään on aika kiistaton argumentti. Mies voi kuitenkin tarvittaessa ruokkia pientä lasta sylissään tuttipullolla lapsen tarvitessa ravintoa (mikäli imetys ei ole sillä hetkellä syystä tai toisesta mahdollista). Kuten myös muulloinkin, mies voi ruokkiessaan lastaan antaa läheisyyttä sekä turvaa lapselleen samalla kun lapsi tulee ravituksi.

Manuaali lapsen hoitamiseksi?

Monet miehet toivoisivat, että olisi olemassa yksilöllinen ja merkkikohtainen ohjekirja lapsensa hoitamiseksi. Mutta se teidän manuaali on se pieni tuhiseva, itkevä, jokelteleva, naurava pieni paketti jonka se henkilökunta antaa mukaan samalla kun vaimo haetaan pois synnytyslaitokselta. Lapsi opettaa uskomattoman paljon vanhemmille itse itsestään sekä voi olla mielenkiintoisempaa ja antoisampaa "heittäytyä mukaan" (järkeä kuitenkin käyttäen) lapsen hoitamiseen. Tähän maailmaan on lapsia saapunut jo jonkin aikaa ja jotenkin ihmiskunta on selvinnyt vaikka miehet ovat aikaisemminkin hoitaneet lapsia (Hellbrügge–von Wimpffen 1973:30; Hirvonen 2002:179–180; Sinkkonen 2003:34).

On olemassa joitakin perusasioita lapsen hoitamisesta, joista on kirjoitettu hyvinkin hyödyllisiä kirjoja/oppaita. Mieti kuitenkin näiden kirjojen sisältöä ja sopivuutta teille. Usein maalais– tai kaupunkilaisjärki kertoo sinulle jo aika paljon kannattaako jokin opus ottaa kuinka tosissaan tai onko kyseisessä teoksessa joitakin hyödyllisiä/hyödyttömiä kohtia teidän perhettä ja lapsenne hoitamista koskien..

Lapsenhoidon perusteet

Kaikilla lapsilla on samat perustarpeet: ruoka & juoma, eritteiden poisto ihon välittömästä läheisyydestä, nukkuminen, läheisyys ja virikkeet. Pienellä vastasyntyneellä käyttöohje voisi leikillisesti ajatellen olevan seuraavanlainen:

- 1 **syötä lapsi**, samalla kun syötät sinulla on hyvä tilaisuus keskustella lapsen kanssa katsein ja ilmein.
- 2 syöttämisen aikana suurella todennäköisyydellä vaipassa kuuluu "kosteaa tärähdys", jonka seurauksena sinun tulee **vaihtaa vaipat**
- 3 **röyhtäytä** lapsi
- 4 sen jälkeen sinulla on aikaa **olla läsnä** lapsen kanssa (jos lapsi ei nuku vielä)
- 5 lapsi **nukkuu**, jolloin sinulla on aikaa itsellesi tai kumppanillesi

6 sama homma uudestaan alkaen kohdasta 1, kun lapsi herää ja itku ei rauhoitu sylissä ollessa tai muutoin lapsen kanssa olemisella/toimimisella.

(7 aina ajoittain pienet lapset sairastavat ja silloin voit kysyä samalla ohjeita hoitohenkilökunnalta. Esim. Pääkaupunkiseudulla terveysneuvonnan puhelinnumerosta 09–10023, joka on avoin ympärivuorokauden)

Tämä oli siis vain suuntaa antava ajatus. Kaikki lapset ovat persoonia ja kaikki isät hoitavat lastaan persoonina. Hyvin pian hoitamisen aikana isällekin syntyy jo jonkinlainen ”ylimääräinen aisti” lapsen tilanteen ja tarpeiden huomioimiseksi. Joistain asioista on löydettävissä yksinkertaisia, hyvin tarkkojakin ohjeita lapsen hoitamiseksi, kuten äidinmaidon/–korvikkeen antamisesta. Muista asioista voi olla vähemmän tarkkoja ohjeita ja niitä joutuu soveltamaan omaan lapseen.

Lapsi oppii hyvin nopeasti asioiden ainakin näennäisen syy–seuraus–suhteen. Kun lapsi itkee, niin yleensä aika nopeasti jompikumpi vanhemmista saapuu paikalle (Vuorinen 1998: 44–45). Jos lapsi itkee ja itkuun on olemassa jokin syy, niin loogisesti itku loppuu kun syyn poistaa. Tämä tapahtuu yleensä yrityksen ja erehdyksen kautta. Usein syynä voi olla, nälkä, maha on kipeä ilman vuoksi, lapsella on huono asento/lapsi on touhutessaan kolauttanut itsensä/lelu on osunut kipeästi jonnekin sitä heilutellaessa, lapsi saattaa olla pelästynyt jotain voimakasta aistiärsykettä, läheisyyden kaipuu tai jokin muu syy.

Nälkä lähtee syöttämällä, ilmaa mahasta voi yrittää saada pois lasta röyhtäyttämällä, lapsi voi olla väsynyt ja tarvita apua unen saamiseksi (rauhottelu, silittely/sylittely, lähellä oleminen).

Läheisyyttä voi antaa sylissä pitämällä, rauhallisesti juttelemalla lapselle, laulamalla/hyräilemällä hiljaa ja rauhallisesti jotain laulua.

Kipuakin voi lievittää läheisyydellä, sylissä pitämällä, kivuliasta kohtaa puhaltamalla [asialla on tieteellinen selityskin, joka löytyy lääketieteellisestä kirjallisuudesta, ns. ”porttikontrolliteoria”(Kalso–Vainio 2002:40,74; Nienstedt ym. 2000:484)].

Mikäli syytä ei löydy tai lapsi kuumeilee ja lapsen itku ei lopu, on aiheellista viedä lapsi lääkäriin.

Lapsen hoitajana oleminen

Lapsen hoitaminen ei vaadi yli–inhimillistä pyhimyksenkaltaista henkilöä vaan viime aikoina on myönnetty, että riittää kun on ”kyllin hyvä”. [Sinkkonen 2003:9; MLL:Varhainen vuorovaikutus ja aivojen kehitys lapsuus– ja nuoruusiässä (MLL–[linkki](#))]. Sinun ei toisin sanoen tarvitse olla itse täydellisyys osataksesi ja voidaksesi hoitaa omaa lastasi hyvin.

Pientä lasta hoitaessa otteet ovat tärkeitä lapsen kehittymättömien niskaa tukevien lihasten, lapsen hyvien hoitoasentojen ja lapsen mukavuuden vuoksi. Lastenhoito–kirjoissa on yksityiskohtaisia kuvia lasten kanto– ja käsittelyotteista. Myös Internetistä löytää tietoa lapsen käsittelystä, mutta on syytä aina muistaa huomioida

kuka sivut on tehnyt, kuka ylläpitää niitä, onko kysymyksessä "luotettava lähde". Tässä muutama linkki suomalaisiin lapsen käsittelyä kuvaaviin sivuihin, joita voi pitää luotettavina tarjoajansa vuoksi ([PKSSK](#), [Helsingin terke](#)).

Jotkut voisivat sanoa lapsen kiintyvän äitiinsä paremmin ja eivät uskalla sen tähden ottaa aktiivisempaa roolia lapsensa hoitamisessa. Tutkimuksissa on havaittu lapsen kiintyvän ensisijaisesti siihen henkilöön joka antaa hänelle eniten huomiota ja pitää eniten huolta hänestä (Korhonen 1999:94; Sinkkonen 2003: 29). Toisin sanoen, jos mies toimii pääsääntöisesti lapsen hoitajana niin lapsi kiintyy tällöin ensisijaisesti isäänsä.

On siis virheellistä perustella lapsen hoitajuuden siirtämistä äidille lapsen mahdollisen paremman kiintymyksen vuoksi. Sinä voit ja olisi hyvinkin suotavaa jos toimisit aktiivisena ja tasavertaisena hoitajana ja huolehtijana lapsellesi.

Äidin raskauden edetessä sinä voit isänä tuntea "avuttomuutta" sen takia kun äiti on se joka kantaa sitä tulevaa lastanne kohdussaan, äiti on se joka saa nauttia/"kärsiä" raskauden iloista/haitoista. Monet isät muuttuvat hyvinkin toimeliaiksi ennen syntymää ja lapsen syntymän jälkeen. He käsittelevät sillä tavoin raskauden etenemistä ja pienen lapsen ilmestymistä perheeseensä. Tämä on yksi tilaisuus ottaa aktiivisesti osaa lapsen hoitamiseen ja luoda pysyviä, terveitä ja hyvinkin palkitsevia suhteita lapsensa kanssa (Tarvonen 2006)

Muutokset äidissä pääpiirteittäin

Raskauden edetessä kohtu suurenee ja alkaa jo painamaan sisäelimiä vatsaontelossa ylöspäin, hormonaaliset muutokset sopeuttavat kehoa ja valmistavat sitä myös synnytystä sekä lapsen ruokkimista varten, (erityisesti raskauden alkuvaiheessa) ilmenee yleisesti pahoinvointia, rinnat suurenevat ja tuntuvat aroilta, hikoilu ja talin erityis lisääntyy iholla, ummetus on yleistä, lisääntyneen verentungoksen seurauksena voi myös tulla peräpukamia, virtsaamistarve tihentyy. Alkion kiinnittyminen ja sikiön sekä istukan kasvaminen muistuttavat osittain kasvaimen toimintaa (koruton vertaus, mutta pääpiirteissään "kylmän teoreettisella tasolla" pahanlaatuisella kasvaimella ja hedelmöittyneen munasolun kehityksellä on paljon yhtäläisyyksiä). Unettomuutta, selkäkipuja, turvotusta, närästystä ja hengenahdistusta esiintyy vaihtelevasti äidistä ja raskaudesta riippuen, mutta ikävä kyllä aika yleisesti. Synnyttämisen jälkeen hormonituotanto muuttuu jälleen voimakkaasti istukan hormonituotannon loputtua ja raskauden päätyttyä. (Eskola–Hytönen 2002: 143,155,244. Nienstedt ym.2000:457,461–471)

Äiti voi tuntea ettei hänen elämänsä kuulu enää muuta kuin jatkuva vauvan imettäminen, vaipan vaihto, vauvan viihdyttäminen ja nukuttaminen. Joten onko ihmekkään jos äidillä on "pinna kireellä", "hymy tiukassa" tai muuten vain väsynyt? Nämä tunteet ovat kumminkin vain tilapäisiä, niin paljon kuin ne saattavatkin koskea jollain nimenomaisella yksittäisellä hetkellä. Imetys- ja vauva-aika ovat kuitenkin hyvin lyhyitä aikoja perheen elämänsäkaressa eikä mikään kestä ikuisesti. Niin hyvät kuin huonotkin hetket menevät ohitse, jolloin tulisi pyrkiä nauttimaan hyvistä ajoista ja pyrkiä mahdollisimman hyvin kestäämään myös huonotkin ajat odottaen niitä parempia.

Vanhempien väliset suhteet

Parisuhde on usein koetuksella jo raskauden aikana sekä lapsen synnyttyä. Äidin kärsivällisyyttä voi koetella ”hautomolaitoksena” olo sekä äiti saattaa tuntea lapsen syntymän jälkeen olevansa vain ”vauvan jatke”.

Isä voi tuntea olevansa raskauden aikana ulkopuolinen. Kaikki tapahtuu ”vain” äidille, äidin keho muuttuu, hormonimäärät muuttuvat äidissä, äiti tuntee vauvan liikkeet jatkuvasti loppuraskaudessa, pahoinvointi voi olla voimakasta äidillä jne. Tuleva isä seuraa vierestä avuttomana äidin tilaa ja muutoksia siinä (Tarvonen 2006)

Väsymys ja/tai hormonaaliset muutokset saattavat vaikuttaa tunteisiin voimakkaasti sekä raskauden aikana että pienen lapsen syntymän jälkeen. Tunteet voivat olla molemmin puolin pinnassa huonosti nukutun yön jälkeen tai jonkin muun syyn vuoksi. Joskus on eri asia mitä ajattelemme ja mitä tulemme asian eteen tehneeksi. Raskauden edetessä ja lapsen synnyttyä olisi hyvä jos sinä isänä kykenisit muistuttamaan itsellesi sen nimenomaisen ”huonon tilanteen” väliaikaisuudesta. Mikään ei kestä ikuisesti. Huonot olot, pahat päivät ja muut epämiellyttävät tilanteet ovat vain väliaikaisia. Samoin on hyvienkin tilanteiden kanssa. Kaikki ei voi mennä hyvin aina ja kaikkialla, minne ikinä elämä valintojen ja sattumusten kautta kuljettaakaan. Olisi hyvä jos pystyisit nauttimaan hyvistä asioista ”niin kauan kuin ne kestävätkään” samoin kuin sietämään ja selviytymään niistä epämiellyttävistä asioista jotka eteen saattavat tulla.

Kaikki nämä edellä mainitut tunteet, tilanteet ja muutama mainitsemaankin voivat olla sellaisia jotka rasittavat parisuhdetta. Lapsi myös aistii vanhempien välisten suhteiden muutokset, muttei pysty vielä rajallisella käsityskyvyllään tulkitsemaan ja työstämään niitä. Jos hoitava henkilö on jatkuvasti vihainen ollessaan lapsen kanssa, kuinka muuten lapsi voisi sen tulkita kuin että hoitava henkilö on vihainen lapselle?

"Isän suhde raskauteen heijastuu sikiöön äidin kokemusten kautta. Parasta, mitä isä voi tulevalle lapselleen antaa, on rakastaa äitiä. Vanhempien suhde syvenee ja luo turvallisen perustan lasten kasvatukselle, jos he pystyvät puolin ja toisin puhumaan ja selvittämään myös mahdolliset raskauteen, lapsen syntymään ja vanhemmuuteen loottuvat negatiiviset tunteensa, tukemaan toisiaan ja jakamaan hoitovastuuta." (Kyyrönen ym. 1995:46)

Jos vanhemmat pystyvät jakamaan hoitamisen keskenään sekä mahdollisesti joskus myös muiden henkilöiden kanssa, niin silloin he (mitä suuremmalla todennäköisyydellä) saavat voimia omaan jaksamiseensa sekä parisuhteeseensa. Tämä myös auttaa lasta, koska silloin vanhemmat jaksavat hoitaa lastaan paremmin kun he eivät ole itse niin väsyneitä fyysisesti, psyykkisesti eivätkä tilanteeseen ylipäätänsä. Tämä ei tarkoita sitä että jokainen vanhempi/perhe tulee automaattisesti olemaan niin, jokainen tilanne on yksilöllinen ja jokainen parisuhde on omanlaatuisensa, vaan sitä että jos jompikumpi vanhemmista tai molemmat rasittuu kohtuuttomasti tilanteeseen, niin on suuri vaara väsymiseen fyysisesti, psyykkisesti tai koko tilanteen olemassa oloon.

Oman ajan ei tarvitse olla viikon tai kahden etelänmatka tai jokin muu pitkä nautinnollinen aika vaan joskus tunti tai kaksi, omaa aikaa / aikaa kumppanin kanssa, saattaa riittää. Lapsen vauva-aika on loppujen

lopuksi kovin lyhyt ajanjaksi, joten jos siltä tuntuu niin itseään tai kumppania ei kannata "pakottaa" aikaan ilman lasta. Myöhemmin eteen tulee varmaankin useita tilanteita olla ja toimia hetken aikaa ilman lasta. Tämä on normaalia eikä siitä tulisi tuntea syyllisyyttä ja häpeää toimintansa vuoksi.

Esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliitolla on tarjolla lapsenhoitoapua silloin kun ”*vanhemmat haluavat hetken hengähtää, harrastaa tai viettää aikaa yhdessä*”.

Tämä saattaa aluksi tuntua oudolta ja ajatuksena vieraalta, mutta hoitajat:

–ovat kurssitettuja

–hoitavat lasta teidän ohjeiden mukaisesti

–te saatte aikaa parisuhteellenne, jolloin lapsikin hyötyy siitä että saatte uusia voimia olemiseen, elämiseen ja lapsenne hoitamiseen.

Samalla tavalla kuin lapsen syntymän jälkeen alku on se hankalin vaihe samoin on monella vanhemmalla ajatuksena tai tekona antaa pienen lapsensa toisten hoidettavaksi. Sama koskee myös joskus äidin halua antaa lasta isän hoidettavaksi.

Raha

Monet miehet sanovat rahan olevan tärkeä syy sille etteivät he osallistu aktiivisesti lapsensa hoitamiseen. Keskivertotuloisen miehen jäädessä kotiin kolmeksi kuukaudeksi hoitamaan lastaan hänen tulonsa laskevat vuositasolla 7,5 %. Tuo luku ei ole kovin suuri ja kun miettii mitä pienen lapsen hoitamisesta itse saa tuona aikana, mitä lapsi saa varhaiskokemuksinaan ja kuinka paljon pystyt itse auttamaan ja tukemaan äidin jaksamista sekä parisuhteenne voimistumista, niin tuo tulojen vähenemisen määrä on hyvin vähäinen siitä saatavaan hyötyyn. Vuorokaudessa on 24 tuntia, 1440 minuuttia ja 86 400 sekuntia. Kuinka paljon itse olet valmis antamaan niistä lapsellesi? Onko jotain jonka tekeminen hyödyttäisi sinua, lastasi, kumppaniasi tai perhettänne kokonaisuutena enemmän kuin aika jonka viettäisit lapsesi (ja mahdollisesti kumppanisi) kanssa? (STM-verkkodokumentti, Rankkajärkä-sivusto)

Isyysvapaata on mahdollista pitää lapsen syntymää edeltävänä/sen aikaisena/syntymän jälkeen olevana ajankohtana tai jonain yhdistelmänä näistä ja kyseiseltä ajalta on mahdollista saada korvausta isyysrahan muodossa enintään 18 arkipäivältä.

Perhevapaa ja etuudet

"Vanhempainpäivärahaa maksetaan raskauden ja synnytyksen sekä lapsen (myös adoptiolapsen) hoidon johdosta. Päivärahaan on oikeutettu jokainen nainen, jonka raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää. Vanhempainpäiväraha-ajan voi aloittaa 30–50 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa. Vanhempainpäivärahaa maksetaan 263 arkipäivältä. Päiväraha maksetaan 105 ensimmäiseltä arkipäivältä äidille (äitiysraha), mitä aikaa kutsutaan äitiysvapaaksi. Seuraavilta 158 arkipäivältä päiväraha voidaan maksaa joko äidille tai isälle (vanhempainraha), mitä aikaa kutsutaan tässä raportissa vanhempainvapaaksi. Äiti ja isä sopivat keskenään siitä, miten he jakavat vanhempainvapaan. Isä voi saada isyysrahaa enintään 18

arkipäivältä milloin tahansa äitiys- tai vanhempainvapaan aikana (enintään neljässä erässä), mitä aikaa kutsutaan tässä ("vanhaksi") isyysvapaaksi. Lisäksi isä, joka on vanhempainrahalla vanhempainvapaan viimeiset 12 arkipäivää, on oikeutettu vanhempainvapaan päätyttyä ylimääräiseen (12 arkipäivän mittaiseen) isyysrahaan; tätä aikaa kutsutaan seuraavassa bonusvapaaksi (eli "uudeksi", pidennetyksi isyysvapaaksi). Lapsen äiti ja isä voivat saada samanaikaisesti osittaista vanhempainrahaa, jos he molemmat sopivat osa-aikaisesta työstä ja sovittavat hoitovastuunsa sen mukaan. Tätä vuonna 2003 voimaan tullutta etuutta on toistaiseksi käytetty hyvin vähän. Vanhempainvapaan jälkeen äidillä tai isällä on oikeus jäädä kotiin hoitamaan lasta kotihoidon tuen turvin, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Tältä hoitovapaan ajalta lapsesta maksetaan kotihoidon tukea, jos lapsi ei ole kunnallisessa päivähoidossa eikä hänestä makseta yksityisen hoidon tukea." (Takala 2005: 3–4)

Selvennyksenä ja yhteenvetona

–Vanhempainpäivärahaa maksetaan raskauden ja synnytyksen sekä lapsen (myös adoptiolapsen) hoidon johdosta.

–Siihen on oikeutettu jokainen nainen, jonka raskaus on kestänyt vähintään 154 vuorokautta

–Päivärahauden voi aloittaa 30–50 arkipäivää ennen laskettua aikaa

–Päivärahaa maksetaan 263 arkipäivää, josta ensimmäiset 105 päivää maksetaan äidille (äitiyspäiväraha), seuraavat 158 päivää voidaan maksaa joko isälle tai äidille.

–Isä voi saada isyysrahaa enintään 18 arkipäivältä (korkeintaan neljässä erässä) milloin tahansa äitiys- tai vanhempainvapaan aikana. Eli toisin sanoen isä voi ajoittaa isyysvapaansa 30–50pvä ennen laskettua aikaa tai siitä seuraavien 263 arkipäivän välille.

–Jos isä on vanhempainrahalla vanhempainvapaan viimeiset 12 päivää (arkipäivät 252–263), hän on oikeutettu ylimääräiseen 12 arkipäivän mittaiseen isyysrahaan.

Virastoista ja julkisista palveluista (kuten KELAsta ja sosiaalipalveluista) kannattaa aina kysyä ohjausta ja siellä työskentelevät henkilöt ovat velvoitettuja kertomaan etuuksista *"ohjauksen ja neuvonnan järjestämisestä sosiaalihuollon ja muun sosiaaliturvan etuuksista ja niiden hyväksikäyttämisestä"* (Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710)

Lopuksi

Lapsen hoitamiseksi on joskus tehtävä töitä muutoinkin kuin vain itse hoitamalla lasta. Voi olla että äiti on vastentahtoinen luopumaan lapsen hoitamisesta, voi olla että neuvolassa tai muuallakin puhutaan vain lapsen äidille tai kysellään "missä äiti on?" tai muutoin eteen saattaa tulla tilanteita joissa sanomatta itse asiaa viestitetään, tai sinulle tulee tunne että viestitetään, äidin olevan parempi hoitaja lapselle. Kuten tuossa aikaisemmin tuli mainittua: ei ole olemassa syytä mikset sinä voisi olla isänä yhtä hyvä hoitaja lapselle kuin lapsen äitikin. Isän pienen lapsen hoitajana toimimisesta hyödyt sinä, kumppanisi ja lapsenne, joten voisi kysyä että: "miksi et toimisi lapsesi hoitajana?".

Työelämä loppuu aikanaan, harrastukset usein vaihtuvat, kaveripiiriin voi pitää yhteyttä vaikka hoitaisikin lasta ja niin edelleen. Kun nämä edellä mainitut asiat loppuvat/vaihtuvat/monipuolistuvat, niin: "Mitä jää jäljelle jos et hoida lastasi, parisuhdettasi ja itseäsi?". Rahallisesti muutaman kuukauden "uhraaminen" lapsen hoitoon synnytyksen jälkeen ei ole kovinkaan suuri panostus loppujen lopuksi.

Isyysvapaan ajoittamisessa tulisi harkita tarkoin mikä on teidän kaikkien yhteinen etu. Juuri ennen syntymää isä voi auttaa ja tukea äitiä jaksamisessa täten pyrkien säästämään/mahdollisesti lisäämään äidin voimia tulevaa synnytystä varten. Synnytysosastolla vietettynä aikana isällä on mahdollisuus opetella itse ja äidin kanssa lapsensa hoitamista turvallisessa ja opastavassa ympäristössä sekä tiedustella henkilökunnalta mahdollisia mieltä askarruttavia asioita. Äidin ja lapsen siirtyessä kotiin isä voi tukea äidin jaksamista hoitamalla kotona lasta näin antamalla äidille aikaa toipua synnytyksestä. Pohtikaa asiaa ennen syntymää, jotta teidän ei tarvitsisi miettiä näitä asioita syntymän aikoihin vaan voisitte keskittyä vain ja ainoastaan lapsenne syntymään sekä teidän kumppanuuteenne muokkautumiseen ja vahvistumiseen.

Yhteenvetona

Isän ottaessa aktiivisesti osaa lapsensa hoitoon:

- lapsi saa tukea ja turvaa kahdelta vanhemmalta
- lapsen vuorovaikutus ja –taidot monipuolistuvat sekä vahvistuvat
- vanhempien jaksaminen paranee, molempien jakaessa hoitamisesta vastuun
- parisuhde vahvistuu, monipuolistuu ja syventyy
- perhe on valmiimpi kohtaamaan tilanteen, jossa toinen vanhemmista on estynyt osallistumasta hoitoon
- rahallinen menetys on loppujen lopuksi pieni (Saatko jotain parempaa samalla rahalla?)

Sen sijaan että sinulle sanottaisiin nyt, että: ”Hoida lastanne niin siitä hyödytte te kaikki.”, niin paremminkin voisi kysyä sinulta:

”Miksi et hoitaisi lastanne?”

Lähteet

Eskola, Kaarina – Hytönen, Eeva 2002: Naisen elämä ja hoitotyö. 1.–3.painos. Porvoo. WS Bookwell Oy

Hellbrügge, Theodor – von Wimpffen, J. Hermann (toim.) 1973: Lapsen ensimmäinen vuosi. Pellikka, Maija (suom.). Espoo. Weilin+Göös kirjapaino.

Hirvonen, Hanna 2002: Isä Syntymässä. Hämeenlinna. Karisto Oy.

Huttunen, Jouko 1999: Muuttunut ja muuttuva isyys. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.) 1999: Mies ja muutos – kriittisen miestutkimuksen teemoja. Vammala. Vammalan kirjapaino Oy. 169–193

Isäksi ja äidiksi kasvaminen, Lastenneuvolaopas, 1.6.2004, Sosiaali- ja terveysministeriö.
<http://www.terveysportti.fi/pls/terveysportti/ekirjat.Naytaartikkeli?p_artikkeli=Ino00034>.Luettu 16.9.2006.

Kalso, Eija – Vainio, Anneli (toim.) 2002: Kipu. 2.painos. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Korhonen, Merja 1999: Isyyden muutos – Keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. Joensuu. Joensuun yliopistopaino.

Kyyrönen, Kaarina – Mäenpää, Outi – Pohjanvirta–Hietanen, Anja 1995: Kliininen psykologia. Kolmas painos. Juva. WSOY:n graafiset laitokset.

Lasten ja nuorten sairaudet 2002: Huttunen, Niilo–Pekka (toim.). 1.painos. Porvoo. WS Bookwell Oy

Mannerheimin lastensuojeluliitto.Varhainen vuorovaikutus ja aivojen kehittyminen lapsuus- ja nuoruusiässä. Verkkodokumentti.
http://vanhemmat.mll.fi/lapsi_kasvaa_ja_kehittyy/varhainen_vuorovaikutus_ja_aivojen_kehittyminen.php.
Luettu 17.10.2006

Paavilainen, Riitta 2003: Turvallisuutta ja varmuutta lapsen odotukseen. Akateeminen väitöskirja. Tampere. Tampereen Yliopisto.

Rankkajätkä–sivusto. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Lapin piiri. Verkkodokumentti. Päivitetty 25.5.2005
<<http://www.rankkajatka.fi/aikaa/aika.htm>> Luettu 3.10.2006

Siimes, Martti A. – Petäjä, Jari (toim.). Lastentaudit. Duodecim. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy

Sinkkonen, Jari 2003: Leikkiä vakavilla asioilla. Helsinki. WSOY.

Säävälä, Hannu– Keinänen, Eero– Vainio, Jari 2001: Isä Neuvolassa.TaNe. Verkkodokumentti. Päivitetty 2.9.2005. <<http://www.oulunensijaturvakoti.fi/ensikoti/isyys.htm>> Luettu 22.9.2006.

Takala, Pentti 2005: Uuden isyysvapaan ja isän muiden perhevapaiden käyttö. Verkkodokumentti. <[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/290405130804EK/\\$File/sel43netti.pdf](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/290405130804EK/$File/sel43netti.pdf)>. Luettu 9.11.2006

Tarvonen, Mikko 2006. Kätilö. Helsinki. Sähköinen tiedonanto 18.9.2006

Tasa–arvoasiain neuvottelukunnan kannanotto aktiivisen isyyden ja tasapuolisemman hoivavastuun edistämiseksi. Sosiaali– ja terveysministeriö. Verkkodokumentti. Päivitetty 10.1.2006. <<http://www.stm.fi/Resource.phx/vastt/tarvo/tane/tiedotteet/isyys2.htx>>. Luettu 22.5.2006

Vuorinen, Risto 1998: Minän synty ja kehitys. 2., uudistettu painos. Porvoo: WSOY

Äitiys–, isyys– ja vanhempainraha, erityisäitiysraha, ottovanhempainraha. Sosiaali– ja terveysministeriö. Verkkodokumentti. Päivitetty 28.12.2005 <<http://www.stm.fi/Resource.phx/vastt/sosva/svsai/aitiysraha.htx>> .
Luettu 3.10.2006